

12 27
1730 20

DISSE^RTATIO MEDICO - IVRIDICA

DE

VENENIS

TERMINATIS ET TEMPORANEIS

QVAE GALLI

Les Poudres de Succession
(Successions = Pulverchen.)

VOCANT

QVAM

PRAESIDE

CHRISTIANOGODOFREDO

STENTZELIO

TORGAVIENSI

ARTIS SALVTARIS ET PHILOSOPHIAE DOCTORE
FACVLTATIS MEDICAE ASSESSORE ET CHIR-
VRGIAE PROFESSORE PVBLICO

DIE XXIV. MAII CID ID CC XXX.

IN AVDITORIO MEDICORVM

P. P.

IOANNES GOTTHEFF ARNOLD

LOSVICENSIS MISNICVS.

VITEBERGAE

LITTERIS EPHRAIMI GOTTLIB EICHSFELDII.

DISSERTATIO MEDICO - IURIDICA

DE

VENENIS

TERMINATIS ET TEMPORARIIS

QUAE GALLI

Les Foudres de Succision
(Succissiones)

VOCANT

QUAM

PRÆTER

CHRISTIANO GODOFREDO

STINTZIO

TORCAVENSIS

ARTIS SACRATIS ET PHILOSOPHICAE DOCTORUM

FACULTATIS MEDICAE AESSORUM ET CHIR.

URGAE PROFESSORE PUBLICO

INSTITUTO MEDICORUM

JOHANNES GOTTFRIEDUS ARHOLD

LOTHINGENSIS MISTICUS

CHRISTIANO GODOFREDO STINTZIO TORCAVENSIS

DISSERTATIO MEDICO-LEGALIS
DE
VENENIS TERMINATIS ET TEMPORANEIS
QVAE GALLI *LES POYDRES DE SVC-*
CESSION VOCANT.

I.

O dementiae, eo audaciae humana peruerfita peruerfaque fedulitas proceffit, ut non contenta iis, quae uniuersus terrarum orbis omnesque in eo contentae creaturae poffident, fouent & generant, uenenis naturalibus, fe ingeniofis fraudibus follicite totisque uiribus tradat & tum malam indolem rerum humano generi perniciofarum exasperando atque augendo, tum uaria corpora, uarias plantas, uaria alimenta & potulenta innoxia penitus omnique ueneni fufpicionē uacua corrumpendo, clandestinas hominis fanitati infidias fruatur, & uitae filum, quod pertenuē breueque natura homini dedit, nimis tempeftiue abrumpat. Apprime huc quadrant uerba PLINII (a) dicentis: ad nocendum praeparant

A

(a) *Histor. Natural. Lib. 29. Cap. 4.*

parant se animalia, quod uero eorum tela sua, excepto homine, uenenis tingit? nos & sagittas tingimus & ferro ipsi nocentius aliquid addimus; nos & flumina inficimus & rerum naturae elementa, ipsum quoque, quo utimur, aerem in perniciem uertimus, nec ab ullo, praeter hominem, ueneno pugnatur alieno. Ita suo tempore iam locutus est PLINIUS, quibus uerbis, perspecta praesentis aevi malitia & astutia, nunc uteretur? homines certe, quos pro uitae humanae integritate & conseruatione deceret sollicitos esse, illi omni studio sui generis euerfores euadere ambiunt, & non diuersa modo in hominum perniciem uenena componunt, sed eadem quoque sub forma alimenti & medicamenti utilissimi & tutissimi, insontibus nihilque mali timentibus offerunt, quibus modo breuiore, modo longiore temporis interuallo misere affecti atque excruciiati, antequam iis secundum naturae leges pereundum, perire tenentur.

II. Non enarrabo iam diuersa uenenorum artificialium genera, nec commemorabo illorum inuentores, non disseram de eorum ingredientibus, nec anxie in prima eorum principia inquiram, nihil dicam de uaria illorum compositione uariarum eadem propinandi methodo, de iis saltem maleficorum artibus artificiosisque fraudibus hic agam, qui sic dicta uenena terminata, temporanea, lenta & tabifica excogitantes & inuenientes, non derepente, sed successiue & sensim paulatimque, absque ulla ueneni suspitione, artificiosissimam hominis machinam, quae acris prauitatem, armorum truculentiam, animantium rabiem, morborum malignitatem, aetatis incrementum eludit atque eluctata fuit, longa quasi inedia, uel chronico emaciatam exhaustamque morbo, ante destinatum iuxta leges naturae terminum destruunt.

III. Venena, de quibus hic acturi sumus, mala merito ex Veterum Iurisperitorum & Criticorum mente, appellanda; uenenum enim omne illud alias significabat, quod rei naturam immutando, siue exoptatus, siue contrarius effectus hinc resularet, alterationem in corporibus producebat, adeoque uenenum & medica-

medicamentum synonyma erant, idemque denotabant quod *Φάρμακον* apud Graecos, quibus idem nunc sanitatis praesentis subsidium, morborum aduersarium & ueneni mali antidotum constituebat; nunc autem prosperae ualutudinis labefactor ipsorumque morborum & mortis causa erat, in quo casu, *Φάρμακον δηλητήριον*, *θανατοφόρον*, *θανάσιμον*, *βλαβερόν*, *τοξικόν* dicebatur; quaerebat ita VARRO ab Hannibale, cur biberit medicamentum seu *Φάρμακον*, uti ait NONIUS, hoc est, uenenum perniciosum? Eadem methodo ueteres Iurisperiti, qui non ad τὸ αὐτὸς ἔφα, sed ad rationes rerum genuinas genuinamque uocum significationem respiciebant, quando res perniciosa & sanitati uitaeque ipsi inimica denominanda, non ueneni appellatione contenti erant, sed melioris distinctionis distinctiorisque conceptus ergo epitheton malum addebant, secuti in hoc casu ueteres eosque puriores Latinos, inter quos mihi occurrit CAIVS Iurisconsultus, haec de genuino uocabuli allegati usu afferens: qui uenenum dicit, dicere debet, utrum malum, an bonum: nam & medicamenta uenena sunt, quia eo nomine continetur, quod adhibitum, eius naturam, cui adhibitum est, natat. Latini tamen omnes uenenum saepius in malam partem ponunt, & pro arte malefica uel magica etiam in usu est, ut si dicas alicui creptam memoriam uenenis. Conf. *L. qui uenenum 236. ff. de V. S. & VLPPIANVS L. 9 §. 1. ff. ad L. Aquiliam.*

IV. Talia perniciosa uenena suppeditant multa animantia, phalangium, uipera, tyrus, serpens, haemorrhous, aspis, natrix, ptyas, hypnalis, scorpio, uespa, crabro, hirus, cantharis, lepus marinus, bufo, aranea, basiliscus, thuanus, gryllus, scolopendra, lacerta, salpuga, stella marina, canis rabidus. Talia quoque uegetabilia, a quibus alias plurimorum, imo omnium morborum auxilia desumuntur, fouent, ut helleborus albus, agaricus niger, cataputia, esula, euphorbia, cicuta, hyoscyamus, opium, aconitum, solanum, nux uomica, colchicum, herba sardonica, staphisagria, pedicularis pratensis, fungi rubri lactescentes & maculosi, taxus, aristolochia rotunda, ananas, coronae imperialis

bulbus. Nec parcius est numerus, nec minor eorum virtus nocendi, quae inter mineralia hominibus exitiosa reperiuntur; referenda huc, vitrum, crocus & butyrum antimonii, arsenicum, mercurius sublimatus corrosiuus, praecipitatus, turpethum minerale, auripigmentum, sandaracha Graecorum, cadmia metallica, carbones fossiles, calx uiua, salia uitriolica lunae, ueneris & martis, lapis lazuli, tutia, aeris rubigo, adamas, spiritus nitri, uitrioli, salis, sulphuris, aqua fortis, aqua regia, oleum uitrioli. Multa destruit ignis, idemque praesentissimum praebet uenenum est, eaque plurima praebet, plurima fouet, quae interitum hominibus accersunt, & communis omnis mali uector est aer, a quo morbi tam endemii, quam epidemii generantur; nec uentus ui nocendi destruitur, cum primis ille, qui itinere intermedio ciuitatum Bogdat & Bassora iuxta litus Euphratis & conterminorum fluiuiorum obseruatus Samiel h. e. uentus uenenatus dicitur, & tam perniciosus pronunciat, ut continuo hominem, quasi flammis ignis combustum, interficiat, prouti confirmant THEVENOT *Part. 2. Itinerarii cap. 12. p. m. 78.* & DIONISIVS CARLI *Itin. lib. 2.*

V. In his, quae modo commemorauimus uenena, discrepantem principiorum indolem diuersamque operationem deprehendimus; alia enim salis acris alcalini copia gaudent, e contra acidiae uirulentiae abundantia scatent alia; alia acria & simul maxime rigida & ponderosa existunt, mera massa uiscosa & terrestri constant alia; alia sal uolatile cum oleo narcotico coniunctum habent, mere serosa sunt alia. Hinc alia ualdopere fibras motrices irritando succos colliquant, tenue serum dissipant, residuam massam condensant, continuatoque stimulo solida erodunt & putredinem inducunt; alia neruos contrahendo canales restringunt & angustiores reddunt, succorumque motum remorando eosdem coagulant & debita mobilitate priuant; alia irritant & premunt; obstruunt & conspant alia, eaque salia impli-

cando,

cando, motum humorum retardant, uel penitus sistunt; alia tenuium particularum acie in intimos ualorum extremorum recessus eluctando succos resoluunt, resolutos inspissant, olei autem narcotici adiumento fibrarum motum retardant, omnesque secretiones atque excretiones, excepta transpiratione insensibili, sistunt; alia nimis relaxando partes solidas, eas tono naturali & ui se uegete contrahendi priuant, & dyscrasiae uiscidae serofaeque accumulacioni ansam praebent.

VI. Nec uariat saltem respectu particularum, quibus uenena instructa sunt, effectus, sed idem quoque ualdopere a discrepante constitutione solidorum & fluidorum in subiectis, quae tale uenenum acceperunt, mutatur; in mortuis enim nihil uel parum certe operantur uenena, adeoque eadem praecipue ope fibrarum motricium suam actionem perficiunt, unde illi, qui maiore ui oscillatoria neruorum, adeoque fibris rigidis & robustioribus instructi sunt, citius ueneno aeri perimuntur, cum e contra illi, qui fibris laxioribus sunt praediti, seroque & massa uiscosa abundant, & hinc maxime debili & languido musculorum motu gaudent, minus detrimentum a tali ueneno sentiant, magis uero a uenenis uiscidis & terrestribus laedantur.

VII. Merito hac ratione affirmari potest, omnia uenena esse medicamenta, omnia medicamenta uenena. Quem latet, spiritus acidus nitri, uitrioli, sulphuris, salis &c. sufficiente aquae quantitate dilutos praestantissima in febribus continuis a salis alcalini excessu prognatis, esse remedia; iidem e contra, in dyscrasia acida, maiore cum primis dosi assumti, nec sufficiente sero temperati, uenena euadunt pessima. Idem porro euincitur exemplo spirituum salino-uolatilium, simplicium & oleosorum, illi in morbis, quorum origo a serosa colluue & acidae praedominio acrimoniae dependet, praesentissimum afferunt auxilium; in febribus autem biliosis aliisque infirmitatibus, quae a salis acris & uolatilis excessu proueniunt, iidem summe perniciosi indolem & operationem ueneni obtinent.

VIII. Nec effectus saltem ita mutatur, sed terminus quoque effectus iam protrahitur, iam acceleratur; distinguunt alias in uenena praesentanea, quae cito suam operationem edunt, & lenta seu chronica, quae multo temporis spatio praeterlapso, se demum funestorum syndrome symptomatum produunt. At enim uero, ut transeam, tum praesentanea, tum lenta uenena saepius absque ullo damno a multis deuorari, ita hoc saltem attingendum, peculiarem solidorum & fluidorum dispositionem, nunc praesentaneorum uenenorum actionem remorari, nunc chronicorum operationem accelerare, ita, ut ex praesentaneis lenta, ex lentis praesentanea fiant uenena.

IX. Quale itaque iudicium de uenenis temporaneis & terminatis sit ferendum, hinc in aprieum deducitur; maximi exinde rem momenti esse puto, de horum uenenorum indole atque operatione expiscanda omnem curam adhibere, atque ipsis explicatis signis, modum eadem detegendi, defecta curandi, edocere, & demum, quae illis, qui talia uenena conficiunt, subministrant, propinant, decernenda sit poena, explicare. Eo maior autem in huius rei enodatione sedulitas admouenda, quae plura, tam in quotidiana uita, & uitae uictusque genere, quam in chymia & pharmacia occurrunt, quae optimorum loco ferulorum, potulentorum & medicamentorum usurpata & affatim hausta praematurum nobis interitum accerfunt, & hinc catalogo uenenorum lentorum & temporaneorum merito annumeranda sunt.

X. Haud credendum a Gallis uel Italis, uenena lenta & terminata successiue & pederentim agentia, quae *les poudres de succession* uocant, primum & recentissime esse inuenta, pristina tempora eadem iam possidebant, & tam Aegyptii & Graeci, tum Arabes & Romani artem eadem conficiendi & propinandi cognitam perspectamque habebant. Sciebant in specie secundum GALENI (b) & PETRI BOVESTIAV in suo mi-
noris

(b) Lib. 1. de antidotis cap. 7.

noris mundi theatro, testimonia, ORPHEVS, ORVS, MEDESIVS, HELIODORVS & ARATVS methodum quinquaginta uenenorum genera conficiendi & occultandi; quid autem hoc loco sibi uult ars uenena occultandi? nihil certe aliud innuitur, quam talis uenenorum praeparatio, qua eadem non modo absque mali suspitione propinantur, sed propinata etiam diu in corpore absque exhibiti indicio ueneni retinentur, quod praecipue de uenenis lentis & terminatis pronuciari potest. Demonstratur porro huius asserti ueritas THEOPHRASTI (c) testimonio referentis: quod THRASIAS Mantinensis ex cicuta, papauere, aconito & similibus speciebus pararit uenenum, quod *ευσκομον πανν κ̄ μικρον*, hoc est, exigua dosi propinatum, *απονον απολυσι*, mortem scilicet perfacilem omnique dolore liberam induxerit. Idem (d) pariter de solo aconito prodidit, quod illud a quibusdam ita praepararetur, ut homines sensim sensumque confectos, certis temporibus, uidelicet bimestri, trimestri, semestri, anno completo, uel etiam biennio, uita priuare queat. Aegyptiorum Reges eadem uasritie & fraude frequenter usos fuisse, confirmat AVICENNA. (e) Nec MITHRIDATEM hanc uenenandi & interimendi artem latuisse, demonstrat RHODIGINVS. (f) Corneliam ac Sergiam, foeminas nobiles Romanas sciuisse methodum istiusmodi uenena elaborandi, elaborata clanculum exhibendi, recenset LIVIVS. (g) Huiusmodi ueneno Drusus a Sciano per Lygdum spadonem successiue, quasi hectica emaciatus, ut fortuitus morbus adsimularetur, sublatus est, teste CORNEL. TACITO. (h) Venenum huiusmodi lentum & clandestinum Attilio Regulo Carthaginenses eum in finem dedisse, ut uiueret tam diu, quoad fieret permutatio, testatur A. GELLIVS, (i)

& CI.

(c) Histor. Plant. Lib. 9. cap. 7. (d) eodem lib. cap. 16. (e) Libr. de uiribus cordis. (f) Antiqu. Lect. Lib. XI. cap. 13. (g) Hist. Lib. 3. (h) Annal. lib. 4. p. m. 141. (i) Noct. Attic. lib. 6. cap. 4.

& CICERO (k) de eodem his utitur: uenenum eiusmodi fuit, ut non statim eum interimeret, sed mortem in diem proferret eo consilio; postea uero grassante sensim ueneno cor tabesceret. De Agrippina Claudii Imperatoris coniuge commemorat TACITVS, (l) quod eadem sceleris olim certa & oblatae occasio- nis propra, de genere ueneni consultauerit, an lentum & ta- bidum eligeret, aut rapidum aliquod? exquisitum Claudio dari uoluit, quod turbaret mentem & mortem differret. Huius- modi nefanda methodo Gemes, Baiazeris Turcarum Impera- toris frater, una cum aliquot senatoribus ab Alexandro Sexto P. M. secundum IOVII (m) relationem misere excruciatu & demum uita priuatus fuit.

XI. Nec historias saltem hominum lentis dolose interem- torum uenenis ueteres posteritati annotatas reliquerunt, sed ipsa quoque pessimi huius flagitii instrumenta, methodumque eadem praeparandi tradiderunt. Huc certe uiderur respexisse IUVENALIS (n) haec afferens:

Occurrit matrona potens quae molle caloenum

Porrectura uiro miscet siccante rubetam.

Magis explanata & explicata eadem inueniuntur apud NI- CANDRI interpretem, qui modum eliciendi ex rubetis uene- num temporaneum explicaturus haec habet: τὴν ἐπιφάνειαν τῆ δέρματι κεντῶντες ποῖσι τραυματίαν, ἔτα τὸν ἰχῶρα τῶτον λαβόντες σμίγξι βράσει ἢ πόσει, ἢ οὕτω δίδόντες ἀναγῶσιν. Et ibidem ita pergit: λαμβάνουσι ἢ κατακεντῶσιν ὅλον τὸ σῶ- μα, φυλασσόμενοι κατὰ βάθος ποιῆσαι τὰ κεντήματα, αὐ- τὴν δὲ μόνην πιασόντες τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σαρκός, ἢ εἰς ἀπίσ- σωτον σαρμῖον βαλόντες, μικρὸν ὕδωρ ἐπιφραίνουσι, ἢ τὸ ἀπορ- ρέον τῆς συμμίγξι βροτῶ ἢ ποτῶ ἢ οὕτως ἀναγῶσιν. An- notatione certe atque attentione hic dignum, cur non altius sint adigen-

(k) in Orat. contra Pisonem. (l) Annal. lib. 12. p. 270. (m) Histor. lib. 12. p. m. 47. (n) Satyra 1.

adigendi stimuli, & superficies saltem vulneranda, nam haud absque ratione Nicandri Interpres adducit, quod sint Φυλακασόμενοι κατὰ βιάθος ποιῆσαι τὰ κεντήματα, αὐτὴν δὲ μόνην παύσόντες τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σαρκός, h. e. omni studio caueant, ne profundius vulnus infligant, sed solam carnis superficiem stimulis percutiant. Multi cum PLINIO putant, intus iuxta cor & lienem rubetas alexipharmaco esse instructas, ne itaque stimulis alius adactis, e corde lieneque antidorus eliciatur, & uenenum rubetae in externis partibus haerens deleteria ui priuetur, omni cura internorum laesionem uiscerum euitari; ast fabulas Plinianas haec sapiunt, quales idem (o) de ictu scorpionum assert, quem cinere illius animantis curari, affirmat; nec meliori censura dignus DIOSCORIDES, (p) referens, scorpionum tritum, uulneris ab eodem industi esse remedium; eadem ferenda sententia de assero GALENI (q) statuentis, quod crocodilus, mus araneus, & uiperæ, eisdem, quas excitauerint, laesiones, curent; his congruunt, quae VEGETIUS (r) de iecore canis uel lupi rabidi, hydrophobiam, a morfu illius excitata curante, & AETIUS (s) de alis cantharidum uirus illis inhaerens infringentibus, ita, ut cum alis absque damno cantharides deglutiri queant, tradunt. Aliter certe iidem sensissent, si rationali instituto examine, quod omnes partes solidae omniaque uiscera de fluidorum indole participant, adeoque massa uirulenta in huiusmodi animalibus per omnia membra disseminata, eundem praester effectum, uti etiam euentus docet, animaduertissent. Docet idem cumprimis SALII obseruatio, recentis, lupum aliquando a uenatoribus captum, in diuersa obsoniorum genera apparatus & coctum, fuisse in culpa, ut, qui illum gustauerint aut comederint, non multo post hydrophobia, seu rabie canina uel lupina affecti fuerint. An uenefici eadem falsa Pliniana persuasione delusi, internas rubetae partes

B

laedere

(o) Hist. N. l. 11. c. 25. (p) Lib. 6. Mat. Med. cap. 44. (q) l. de Ther. ad Pisonem, cap. 10. (r) lib. 3. Art. Veter. c. 84. (s) lib. 3. c. 49.

laedere noluerint, uel an alia causa magis rationali commoti id fecerint, determinatu admodum difficile est; quantum tamen coniectura magis fundata assequi licet, ex ea ratione externas saltem rubetae partes stimulis exagitatas fuisse, iudico, ne laesione interioribus illata, pereat rubeta prius, quam humor uirulentus ex eadem profluat; cum praeterea uirus eo perniciosius euadat, quo maior in animante irritato feruor excitatur, & quo magis idem exacerbarur atque exandescit, hinc, ne hac methodo scopo suo frustrarentur uenefici, si interna uulnerantes rubetae uiscera eandem uita priuarent, externam saltem superficiem pungebant & uulnerare aggrediebantur.

XII. Superius autem capite decimo adducti asserti, quod uulgus eruditorum fouet, originem exinde esse deriuandam puto, quia Itali Gallique praec aliis gentibus hanc pessimam uenena lenta & terminata conficiendi artem, maiori sedulitate tenus hac excoluerunt, multique ea, quae apud antiquos Historicos prostant monumenta, ignorent. Inter Gallorum ueneficas ex allegata ratione notissima est Domina *de BRIAVILLIERS*, quam ex tritis puluerifatisque adamantis fragmentis & saturni saccharo huiusmodi uenenum confecisse, idque sub titulo *la poudre de succession* asseruisse & propinasse, popularis est persuasio. Hoc puluere Serenissimum Principem Ludouicum, Marchionem Brandenburgensem, non ante multos annos praemature periisse, narrat SPLEISSIVS (t).

XIII. Necessario uero hic constituenda distinctio inter uenena terminata, temporanea & delibitoria; haec quidem omnia maximam partem ita comparata, ut clam propinata, uel applicata absque ueneni suspitione mortem afferant, alia autem aliis citius suum exerant effectum, diuersaque ratione communicentur. Per terminatum eumprimis intelligitur uenenum artificiale, cuius adiumento homo intra certum temporis spatium definitur.

(t) Annot. ad Rapari Secret. Med. Chirurgica cap. I.

nitamque horarum, dierum, septimanarum, mensium, annorum periodam, uti quorundam fert persuasio, quasi chronico exhaustus morbo e uita tolli potest. Venenum autem temporaneum, lentum, tabificum, moratorium & chronicum dictum, quamuis rem perniciosam denotat, quae sensim sensimque solidas partes relaxando, contrahendo, uel erodendo, succosque corrumpendo, eosque uel nimis condensando, uel nimis resolucendo, uitam destruit, certum uero temporis terminum non habet praescriptum, uti de terminatis creditur. Delibutoria ad utramque classem, tum ad terminata, tum ad temporanea, tum ad praesentanea, tum ad lenta pertinent, soloque modo, quo uirus corpori hominis perimendi communicatur, ab antecedentibus differunt, dum delibutoria uenena, quascunque res externas, quales sunt gladii, chirothecae, capillitia, indusia, ephippia, strophioia, ueneno quodam naturali uel artificiali, ad homines uel derepente, uel successiue interimendos, imbutas comprehendant.

XIV. Dari uenena terminata, hoc est, talia, quae proratione doseos, ex nutu & desiderio idem exhibentis intra certum & destinatum dierum, septimanarum, mensium, uel annorum spatium, suam operationem in omnibus subiectis aequae perficiant, multis est persuasum, aut iidem non uidentur examinasse & perpendisse uariam partium solidarum dispositionem & uariarum uim elasticam, diuersamque & discrepantem fluidorum constitutionem, quae modo aetiuitatem & operationem ueneni retardant, modo accelerant, modo penitus infringunt atque impediunt, uti iam capite octauo demonstratum; ad quod accedit, nulla dari uenena absolute talia, sed omnia esse respectiua; nullum certe in uniuersa rerum natura prostat corpus, quod omnibus aequae animantibus sit uenenum. Serpentes multis exitium attulerunt, multi carnes eorum instar optimorum ferculorum assumerunt, uti de Poro Indorum rege multi tradunt. Quot reperitur, quibus araneae sunt in deliciis, quale exemplum de uirgine nobili noui, & quale ALBERTVS MAGNVS

(u) de uirgine Colonienſi refert, cum eadem aliis mortem acerſant. Vipera multis maxime inimica & pernicioſa, multis econtra eadem, cum primis elephantiaſi laborantibus optimam praeſebet medicinam. Tarantula hominibus maxime noxia & uenenata, quae tamen ualde grata ouibus in Perſia, a quibus maxima ſedulitate conquiritur, & magno appetitu, ſine ullo detrimento deglutitur, uſi teſtatur OLEARIVS. (x) Napellum multos uita priuaſſe, res eſt omnibus phyſicis notiſſima, eodem tamen anum quendam Athenienſem nutritam fuiſſe, commemorat GALENVS. (y) Eodem ueneno ſuſtentatam fuiſſe puellam, quae concumbens cum iuuenibus purulenta eosdem inſubendo maſſa, uel repentinum, uel lentum procurabat interitum, refert AVICENNA (z). Idem de uirgine Alexandro Magno ab Indorum rege tranſmiſſa recenſet AVERROE (a). Nux uonica canibus & felibus lethalis, ab aliis animantibus ſine damno deuoratur. Eadem nux iſtis canibus minus pernicioſa ſentitur, ſi larga aceti, lactis, uel butyri quantitas prius in os iniecta fuit. Cum igitur certum ſit, uenena omnia, pro uaria particularum, quibus inſtructa ſunt, textura & figura, diuerſaque fluidorum & ſolidorum, in quae & per quae operantur, uarios fortiri effectus, adeoque eorum operationem non fieri ad modum actiuitatis ſed receptiuitatis, hinc manifeſte liquet, uenena magnam mutationem in corporibus, quae ſubiſcunt, ſuſtinere. Ita uenenum acere ſubiſceto pituitae copia laboranti, ob laxitatem & debilem uim oſcillatoriam fibrarum motricium, maſſaeque ſeroſae & tenacis acria ſalium ſpicula implicantis copiam, parum efficiet, & ſi aliquam inducit laeſionem, tardior & leuior eadem erit. Contrarium animaduertas in illis, quibus partes ſolidae rigidiores & hinc fortiore elatere praeditae, ſuccique tenuiores, aciores & parcioreſ;

res

(u) lib. I. de animal. c. 8. (x) Legat. Perſic. l. 4. (y) lib. 3 ſimpli-
cium c. 18. (z) S. 4. ſen. 6. traſt. I. cap. 21. (a) in Prooemio lib.
3. Phyſicorum.

tes enim particulae acres ad fibras motrices machinae maxime elasticas ad crebriorem & fortiorem oscillationem easdem compellunt, ita, ut eadem non modo deterantur, erodantur atque inflammentur, sed humores quoque tenues & gelatinosi dissipentur, relicta massa acris & puitosa. Vri autem uenena acris allegatae constitutionis hominibus repentinam afferunt perniciem, ita obserues, uiscida & terrestria uenena, iisdem minus detrimentum afferre, cum robore fibrarum, uiscida, crebrioribus contractionibus resoluantur, & sufficienter comminuta ad debitam redigantur fluiditatem; aliter eadem operantur in iis, qui corpus uiscidis impuritatibus oppletum habent, & quorum fibrae laxiores & flaccidae existunt; in his enim, ob deficientem solidorum robur, quod ad uiscida attenuanda requiritur, obstructions, stagnationes, compressiones, apoplexia, catarrhus suffocatiuus & repentina mors oritur. Exacte ad nostrae explanationem sententiae quadrant, quae SENNERTVS (b) habet: experientia, inquit, obseruatum est, in eadem mensa, pluribus idem uenenum a uenefico propinatum fuisse, non tamen omnes eodem tempore obiisse, sed alios mox, alios post aliquot dies, alios post aliquot menses, alios praeterlapso anni spatio. Confirmantur haec exemplo Alexandri Sexti Pontificis & Caesaris Borgiae, qui Alexandri nothus ex Vanuotia Romana erat, illi enim unum idemque uenenum Senatoribus conuiuis paratum, cuius adiumento dictus Borgia locupletissimos quosque, & inter eos Cardinalem Borgiam cognatum suum iam sustulerat, ac quo multis aliis innocentibus interitus adhuc minabatur, cum in uilla Vaticana coenarent, permutatis incaute a poculorum ministro lagenis, haurientes diuersum senserunt effectum, periit quippe secundum IOVII (c) & GARINBERTI (d) testimonia, Alexander Sextus, euasitque illaesus omnisque incommodi expers Caesar Borgia. Huc quoque spectat, quod HEN-

B 3

RICVS

(b) Lib. 2. Praxeos cap. 22. (c) lib. 8. Histor. (d) Libr. 5. de Vitis Pontificum.

RICVS ab HEER (e) habet de pluribus hominibus, qui uice oryzae arsenicum farinae edulio mixtum comederunt, quorum alii, qui parum ederant biberantque, statim sublati fuerunt, alii, qui maiorem assumerant quantitatem, excitato uomitu, & hinc reiecta maximam partem massa uirulenta, pristinam eamque integram recuperarunt ualitudinem, ac longo temporis spatio praeterlapsa, fati demum concessere.

XIV. Quemadmodum uero exinde demonstratur, sic di-
 Eta uenena terminata in his subito, uel citius, quam desidera-
 tur, in illis tardius, uel plane non cum, quem efflagitat pro-
 pinans, effectum exerere, ita pariter certum, quod, si ueneficus
 illius, quem interimere gestit, idiosyncrasiam exacte perspectam
 habeat, & illius nouerit robur, calleatque ueneni, quod pro-
 pinare decreuit, indolem & modum operandi, non temporane-
 um modo & lentum, sed terminatum etiam, quod certo tem-
 poris decursu actionem suam absoluit, uenenum, praeparare
 queat. Illustrari hoc potest historia, quam subministrat PO-
 LYDORVS, (f) qui referens Ioannis Anglorum Regis maleuo-
 lum in suam gentem animum nefandaque illius facinora, his
 concitatum monachum continuo Regi uenenum uino infu-
 sum, a se prius degustatum, quo omnis abesset suspicio par-
 tim, partim Rex liberius biberet, exhibuisse, eoque factum, ut
 ambo, tum Rex, tum monachus uno eodemque fere temporis
 puncto animam efflarent, memoriae prodidit.

XV. Idem uero corporis status hic semper requiritur,
 idem ordo in motu & quiete, eadem in uisitu ratio, idem in
 reliquarum rerum usu moderamen, iis enim mutatis, ueneni
 quoque mutatur, & uel promouetur, uel retardatur, aut plane
 inhibetur operatio; propinato ita ueneno alcalino terminato, in-
 teritus usu alimentorum, potulentorum & medicamentorum
 uinorum, aromaticorum, salino-uolarilium & sulphurorum,
 crebriore & fortiore corporis exercitio, mentisque feruore at-
 que

(e) Libr. Select. obseruat. Histor. 16. (f) lib. 14. Anglicae Historiae.

que exacerbatione adiunatur atque acceleratur, qui acidis, serosis, uiscosis, gummosis, oleosis & terrestribus, uita sedentaria & tranquilla, uel leniore motu, animique moderatione, si non praecaueri, & penitus impediri, retardari tamen potuisset. E contra deprehendas, si uenenum terminatum ex saturninis, gypseis & cretaceis obstruentibus atque adstringentibus constat, remedia uiscosa aliaque, quorum modo iniecta mentio, non antidoti, sed pessimi ueneni munere fungi.

XVI. Ad haec sedulo attendentes manifesto comperimus, uenena non agere, nisi quatenus applicantur solidis; solida uero per robur & elasticitatem suam, uenena hinc & inde protrudendo, alterare & corrumpere humores; uenenum ita, quod interne usurpatum ex allegata ratione citam affert mortem, externe applicatum nonnisi tarde suum exerit effectum; constat idem exemplo auripigmenti albi & mercurii sublimati, quae ore hausta, nisi illico conueniens antidotus exhibeatur, ui & contractione fibrarum fortiore, suarumque particularum acumine, rigiditate & grauitate, breui afferunt interitum; si uero illa uenena, externe, eadem, imo maiori quantitate adhibeas, exulcerant quidem, lacionem & corruptionem tum solidis, tum fluidis machinae humanae inducunt, sed cum fixa sint, & partibus crassis & rigidioribus consent, nec immediate internorum canalium fibris elasticis applicentur, eadem nonnisi tarde & multo temporis spatio praeterlapso interficere solent. Ad haec subducta secum ratione respexisse puto *CARDANVM* (g) sequentibus usum: dum natura, h. e. *mechanica solidorum fabrica*, in uenenum agit, etiam illud eodem medio agit in naturam; quocirca in ualde senibus irrita fit uenenorum natura, quoniam calor, hoc est, *uis contractilis solidorum, tanquam caloris causa*, extinguitur.

XVII. Varia itaque solidorum uis, praecipua est causa uarii propinatorum uenenorum effectus; quod autem particularis soli-

(g) lib. 3. de uenenis cap. 6.

solidorum structura faciat, inquit BAGLIVIVS, (h) ut ea pro uarietate structurae uniuscuiusque uarie resistent in suis motibus, funium experimenta abunde docent; aliam enim resistentiam & uim habent funes lino, cannabe sericoque, aliam uerolana, animalium intestinis ramisque arborum contexti. Quo itaque fibrae magis elasticae, eo magis allidentibus uenenorum acrium spiculis resistent, quo magis resistent, eo uehementior attritus, eo maior erosio, eo periculosior inflammatio gangraenosa, citior sphacelus & mors; quo uehementius enim corpora elastica extra locum suae quietis deducuntur, eo etiam uelocius, eo fortius sibi relicta resiliunt, ualidiusque percutiunt; experitur ita, homines, quo robustiores, hoc est, quo uis fibrarum contractilis maior, quo maior elasticitas, eo magis eosdem ab acribus uenenis laedi. Liquet idem exemplo rusticorum & aliorum uillis rigidis praeditorum, illi ex propinato ueneno acri uolatili longe peius se habebunt citiusque perimentur, quam molles atque effoeminati, qui otiosam degunt uitam, & fibras ex defectu exercitii flaccidas possident; uti enim in his, ob nimiam uillorum laxitatem & debilitatem, uis oscillatoria maxime torpet, atque hinc flaccidis mucosque copioso obductis canalibus acris spicula ueneni inhaerentia uix uel plane non sentiuntur, nihilque efficiunt, unde quoque in promptu est ratio, cur fortissima purgantia in debilibus frustra usurpentur; ita e contra ruricolae, contrahentibus se, ob frequens & continuum ferme corporis exercitium, intense & fortiter uillorum elateribus, & uehementius in uenenum impulsantibus, uehementes conuulsiones, solidorum erosiones, fluidorum resolutio atque aereodem repentina morte contingunt; unde sapienter RAMAZZINI (i) monuit: rusticanam gentem magna remedia difficilius tolerare, quam urbanam; quod etiam innuit HIPPOCRATES (k) dicens: ἑλλεβορον ἐπικλύδουον τοῖσι καὶ σάρακα ὕγιασ ἔχουσι

(h) Libr. 1. de fibra motrice, cap. 7. (i) Libr. de morb. artific. cap. 41. (k) Sect. IV. aphorismo 16.

ἔχουσι σπασμὸν γὰρ ἱμποίεον, hoc est, helleborum periculosum esse sanas carnes habentibus, conuulsionem enim inducere; per sanas autem carnes nihil aliud, quam fibrae frequentati exercitio obduratae atque elasticae redditae intelliguntur.

XVIII. Quo igitur Medicus scire queat, an uenenum, & quale sit propinatum, deinceps qua methodo & quibus remediis ad symptomata exinde orta mitiganda & curanda uti debeat, duo examinanda sunt, exhibiti primum ueneni indoles, deinceps subiecti, quod tale bibit, dispositio. Hoc autem alia ratione haud perfici potest, quam si tam antecedentem, quam praesentem huiusmodi hominis statum, perpendamus, ac comparatione cum diuersa uariorum uenenorum operatione & praesentibus, quibus aegrotus affligitur, symptomatibus, instituta, demum, quale sit, eruamus. Ita, si huiusmodi uenenum ex alcalinis fuerit praeparatum, eiusdem deglutitionem dolor pungens cum ardore & siti uix sedanda sequetur, prosterneretur pederentim appetitus, tandem idem penitus euanesceat; aer, qui expiratione emittitur, foetorem putrescentis instar cadaueris secum geret, & continuo sapor carnis ferinae uel putrefactae similibus urinae sentietur; cutis maxime arida euadet, maculisque cineritiis, plumbeis, nigrisue erosa deturpabitur; defectus feri renuis & gelatinosi in toto corpore, praesertim in ore, faucibus, naribus & oculis animaduertetur; sudor, qui prorumpit, hircinam graueolentiam exhibebit; urina acris, crassa, obscura, spumam superne ostendens copiosam & putridae modo carnis olens excernetur; excrementa aluina soluta, nigra & cadauerosa deponentur, & tandem pustulae diuersi coloris malique moris, quae cum uehementi coniunctae inflammatione subito in gangraenam sphacelumque degenerant, oborientur. Tale uenenum, fuisse aquam Italis *Arqueiro* dictam, arbitror, cuius adimento foeminae quaedam Romanae sub Pontifice Alexandro septimo, excitata uehementissima febre ardente, nonnisi succo citri curanda, magnam hominum copiam e uita sustulerunt.

C

XIX.

XIX. Si ad aegrotum, cui tale uenenum alcalinum moratorium exhibitum fuit, accersatur Medicus, optime corruptis miseri hominis rebus consulat, si frequentem tamarindorum in infuso adhibendorum usum praescribat, & deinceps quotidie huic potui interponatur largior cremoris tartari in aqua fontana soluti dosis, nec non oleum uitrioli aut alia generosa similis indolis acida ad guttas aliquot praescripta & copioso sero diluta. Ordinarii loco potus bibat acidum lactis serum, uel decoctum cerasorum nigrorum, aut soluatur succus mori inspissatus in aqua fontana. Alimenta, quibus uestatur, sint fructus horaci, quaeuis farinosa & acida atque ex iisdem paratae puliculae & iuscula, lac caprillum, asininum, humanum, serum lactis, lac ebutyratum & desloratum. Euitanda e contra, quaeuis acra uolatilia, aromatica; exulet esus carniuum, usus uini, spiritus uini & aliorum similis farinae alimentorum, potulentorum & medicamentorum. Si his nihil efficias, conclamatatum certe, & uenenum nimis altas egit radices, atque inducta profundiore uisceribus corruptione, omnem reconualescentiae spem ademit.

XX. Venena autem alcalina, nonnisi in minore quantitate exhibita, uel oleosis, serosis aut acidis temperata, sunt uenena lenta & temporanea, eadem quippe alias praesentanea, ceteris paribus, constituunt. Varias autem huiusmodi uenensorum species, tum ueteribus, tum recentioribus notae profant. Huc pertinet uenenum alcalinum lentum, quod a bubonibus diuersa methodo pessimae homines indolis solent elicere; alii enim commemorata animantia sanitati & uitae hominum inimica stimulis irritant, irritata liquorem saniosum fundere cogunt, quem deinceps excipientes, alimentis potulentisque in refracta dosi immiscunt, repetitoque per uices illius usu successus quasi hectica affectos interimunt infantes. Alii dictam bestiam uenenatam saeculis oblongis includunt, additoque sale indicae magnitudinem nucis aequante, frequentius & fortius tandem ad mortem usque exagitant & concurant, donec

donec emisso liquore saliali, lotio, sudore, aliisque excrementis, sal uirulentum reddatur, quod deinceps epulis additum successivam tabem, perfectumque demum marasimum, & mortem inducit lentam. Alii rubetam in sale sepeliunt, ac per dimidium mensis spatium in fumo detinent, sal deinceps separant, separatim asseruant, asseruatam esculentis eliquant, quibus successivae pariter moriuntur, qui huiusmodi alimenta acceperunt. Alii rubetam cum aspide uasi destillatorio plumbeo immittunt, utramque bestiam uerberibus irritant, additur deinceps euphorbium & crystalli, ac leuiter feruentes sabiiciuntur prunae, igneque paulatim aucto aquam proliciunt perniciosam, quam plumbea pyxide seruant, cuius, si quotidie gutta in mensa exhibeatur, sensim sensimque corpus tabe afficit, & citius uel tardius, pro uaria illius, qui idem hausit, constitutione, necat, uti affirmat IOH. BAPTISTA PORTA (1); quod tenendum contra LIBAVIVM (m), qui de adducta aqua affirmat, quod per eandem interitus in certos temporum articulos disponi possit. Alii bufonem grandem in uepribus degentem, dorso tuberculis exasperato horridum aeneo uasi condunt, additisque pannis lineis saliuam excipiunt, qua alimenta, potentia aliasque res inficiendo multos uita priuant. Alii pateram argenteam profundiore accipiunt, eaque rubetam cooperiunt, & ad motis deinceps carbonibus paulatim decoquant, promotaque exhalatione uirulenta bufonis, patera eadem inficitur, cui deinceps uinum infunditur, quo idem perpetratur scelus. Alii bufones comburunt, uel exiccant, pulueremque exinde conficiunt, cuius exigua quantitate, uel epulis, uel medicamentis addita, illi, qui hoc accipiunt, successivae consumuntur.

XXI. Commendatur quidem a IOH. BAPT. PORTA (n)

C 2

contra

(1) Mag. Natural. Fib. 2. cap. 19. p. 155. quae Antverpiae ex officina Plantini Ao. 1585. prodit, in illa enim, quae Lugd. Bat. 1644. edita fuit, non reperitur. (m) Batrachorum lib. 2. c. 18. p. m. 390. (n) Mag. Nat. l. 2. c. 19. p. 156.

contra speciale hoc uenenum alcalinum, tanquam praestantissima antidotus, lapis rubetae peculiari acquisitus arte; hoc enim cum ueneno deglutito corpus innoxium atque ab omni corruptione immune conseruari, idem affirmat; cum uero laudati experimentum effectus adhuc desideretur, sanaeque ratio contrarium suadeat, asserto PORTAE haud subscribendum puto, & hoc eo magis, cum ipsemet fateatur, lapidem illum nihil aliud esse, quam os e bufonis capite defumrum; idem dehinc non alias, sed similes certe, cum uenenis e rubeta proleptis uires obtinebit. Melius igitur erit, si mox in principio copiosum lac cum larga olei quantitate iunctum hauriat ueneno infectus, ac procurato uomitu massam uirulentam uentriculo inhaerentem remouere annitatur, quo facto, serosa, lactea, acida, quae capite decimo nono commendata fuerunt, ad reliquias ueneni in sanguine atque intra uiscera subsistentis corrigendas atque expurgandas eousque continuanda sunt, donec disparentibus omnibus symptomatibus, de integra prosperae ualitudinis reparatione certi simus.

XXII. Ad uenena alcalina moratoria suo iure rabidi uirus canis quodammodo referendum; illud uero, uel huius animantis morfu cum salua communicatur, uel idem ab eodem enecato separatum cibusque additum successiuam inducit tabem. En pessimos ueneficorum mores! quibus haud sufficit, canes rabie affici, sed illi sanis quoque idem inducendo malum, hominum uirae insidiantur. Hunc in finem uenefici, ferocioris canem indolis, ferreis alligarum catenis, siccio feruente, continuo laceffunt, irritant, exagitant, & tandem panis feruentis mox e clibano extracti micam aestuantem obiciunt, qua deglutita, magis adhuc eundem baculis percutiendo & pungendo exacerbant, ac quanquam summa idem excrucietur siti, omnia potulenta denegant, donec tandem succis nimia resolutione in acre alcalinum uenenum commutatis, internae partes gangraenosam contrahant inflammationem, & canis ad summam adactus rabicam largam spumae

spumae copiam prae ore ostendat; hac praesente, tanquam certo summi furoris uehementissimique attritus indicio, illico unico eoque fortiore clauae iclu canis caput contundunt, spumam abstergunt, abstersam siccant, siccata minima quantitate alimentis admiscunt, admista per repetitas uices mortem successiue procurant. Ab eadem corruptae saluae conditione, seu ueneno alcalino saluae inhaerente deriuanda funesta, quae rabidi morsum canis sequuntur symptomata, atrocissimus scilicet capitis dolor, tristitia, uigiliae, somnia ingrata, hominum lucisque fuga, terror, raucedo, sitis, urinae retentio, iniquies, aquae omniumque liquidorum metus, febris cum intenso faciei rubore. Non omnia uero in omnibus uno eodemque uel stato certoque tempore accedunt, sed in hoc alia, alia in illo animaduertuntur incommoda; hunc citius, illum tardius eadem inuadunt. Raro demorfi ante uigesimum trigessimumque diem, aliquod, praeter uulnus, corporis mentisque malum sentiunt. Multi praeterlapsa quadraginta sexagintaue dierum, uel nouem septimanarum spatio, in hydrophobiam incidunt. De Tridente Baldo, Iurisconsulto famigeratissimo, notum est, quod quarto, post acceptum a catello melitaeo minutissimum in labiis uulnus, mense, in hydrophobiam incidit eaque obierit. Idem Alexandro Brosciae ex carelli oseulo, teste CARDANO, (o) euenit. De mercatore Gallo commemorat IOH. CHR. LANGIUS, (p) eundem a cane commorsum per integras nouem septimanas nullum perceperisse incommodum, his uero praeterlapsis, in urinae suppressionem & perfectam hydrophobiam incidisse. Idem uenenum maiores quandoque moras in aliis nectit, & post sextum, septimum & octauum mensem sui praesentiam repentina grauium symptomatum accessione manifestat, qualia exempla BARICELLVS (q) supeditat. Per integros septem annos canis uirus in corpore la-

C 3

tuisse

(o) Contr. Med. l. 2. Tr. 5. contr. 20. (p) Oper. Med. Part. 2. cap. 19. §. 5. p. m. 123. & Casu. 8. p. 245. (q) Hort. gen. p. 157.

tuisse, nec ullis signis sui praesentiam prodidisse, testatur PAVLVS AEGINETA, & post sex octoque annos emensos, hoc uenenum in corpore absconditum, in actum fuisse deductum, auctore GALENO percipimus; quin elapsis duodecim & octodecim, a morfu canisrabidi, annis, hydrophobiam accessisse, exempla apud BARICELLVM (r) & FORESTVM (s) annotata luculenter demonstrant. Alius corporis status, alia solidorum & fluidorum constitutio concipienda in sartrice illa, cuius COELIVS AVRELIANVS (r) facit mentionem, quae, cum chlamydem rabidis morfibz canis scissam sarcinendam fumeret, atque ore stamina componeret, & lingua pannorum futuras lamberet asfuyendo, quo transitum acus faceret faciliorem, tertia die in rabiem incidit. Cum uero diu saepe rabidi uirus canis in extremis demorforum uasis absque ullo mali imminetis indicio latitet absconditum, atque illius operatio in quibusdam admodum tarda sit, adeo, ut multis ob sui moram ignotum penitus fuerit, illique certa secundae firmaeque ualetudinis fiducia occupati, consolidato, quod rabidus canis induxerat, uulnere, de nulla re minus, quam de imminente calamitate cogitauerint, hinc sufficienter demonstratur, praecipuam huius mali curam in praeseruatione, sufficiente scilicet uulneris & corporis demorsu mundificatione per bezoardica acida, oxylapathum, &c. ac promotam his sudoris urinaeque secretionem consistere, uti praeter AETIVM, historia *M. N. C. Dec. I. Anno 3. obs. 302.* annotata confirmat.

XXIII. Haud multum a superius descripti genio ueneni perniciosum Tarantulae, quam alias Phalangium & Rutelam uespalem dicunt, uirus differre reor; si enim aeris feruorem, qui in Apulia, (ubi maximam uim nocendi habent phalangia), diebus praesertim canicularibus regnat, considero, si porro perpendo, haec animalia in frigidis climatibus reperta nullum indu-

(r) lib. & loc. cit. (s) de morbis cerebri lib. 28. cap. 10. (r) de A-
cut. morb. lib. 3. cap. 9.

inducere detrimentum, ac ueneni suspitione carere, non aliunde quam a spirituosa & alcalina acri oleosa massa, perniciem, quam mordendo inducunt rutelae uespales, deriuare possum. Miror certe, quod HELMONTIUS (u) falsa delusus persuasione scripserit, tarantulas Anno 1540. sub Paulo III. Pontifice Romano primum apparuisse; si HELMONTIUS inspexisset, si legisset NICANDRVM ueterem Poetam & Medicum Graecum, qui iam suo tempore multum studij, multum laboris describendis Phalangiis, enodandaeque eorum uirulentiae impendit, nunquam in illum manifestum errorem incidisset. Ad praesentanea uenena, quae cito perimunt, uolatile, alcalinum, de quo agimus, tarantulae uirus, alias referendum, est cum secundum datas paginis & capitibus antecedentibus demonstrationes per uariam solidorum & fluidorum, qua laesi gaudent, dispositionem, tum effectus, tum terminus effectus mutetur, minime mirandum, si idem quoque in ueneni tarantulae operatione obseruemus. Dehinc non modo a tarantula demorsis diuersa accidunt symptomata, & uigiliae perpetuae aliis, aliis nimius profundusque somnus molestiam creant; hos melancholia, moestitia & constans silentium, illos risus, loquendi saltandique desiderium uexat; in ischerum incidunt alii, alios lenta corrumpit tabes; sed ipsi etiam aegroti tam uariis misere affecti symptomatibus nunc derepente pereunt, uel musicorum concentu instrumentorum restituantur, nunc restituri, uel integra per totius uitae decursum ualitudine fruuntur, uel perfectae persuasione sanitatis delusi acerbiorem omnium, quae supra adduxi, symptomatum recidiam experiuntur; haud raro enim euenit, ut post annum, imo singulis totius uitae annis, camprimis diebus canicularibus, uenenum, quod harmonico instrumentorum musicorum concentu & hunc sequente saltu fugatum uidebatur, uires pristinas aeris seruore motuque musculorum fortiore reciperet,

(u) Libr. qui inscribitur *Tumulus Pests.*

cuperet, morbiq; iamdudum profligati funestum procureret reditum; unde fabula vulgo nata est, quod a phalangio demorsis tamdiu sit saltandum, quamdiu ipsum uixerit animal, quod uulnus induxit, cuius commenti ingeniosam & solidam refutationem, cum pluribus nostram materiam illustrantibus obseruationibus, apud ATHANAS. KIRCHERVM (x) & BAGLI-VIVM (y) inuenies.

XXIV. Ad haec, quae de tarda & successiua ueneni alcalini a rabido cauae tarantulae desumpti operatione adduxi, illustranda, egregie faciunt, quae circa febres continuas, malignas, exanthematicas, obseruamus. Miasina, seu uenenum uariolarum, nobiscum ex utero asportamus, quo demonstramus certitudinem asserti Hippocratici, ὅλον τὸν ἀνθρώπον ἐν τῆς γενετῆς εἶναι νόσον: idem uenenum diu in sanguine & uisceribus fouemus, donec tandem aucta nimis ueneni quantitate, uel illius exasperata acrimonia, derepente uehementi ardore, siti, uomitu, conuulsionibus, anxietate, inquit, & ipsa exanthematum eruptione se prodit. Non aliunde uero, quam a ueneno alcalino, quod motu suo effreni, attrituque fortiore putrefactionem inducit, huius mali origo deriuanda. His in aprico positus facile exinde colligas, quam male illi Medici aegrotis prospiciant, qui uehementi conclauis stragulorumque iniectorum calore, ac sic dictis bezoardicis uolatilibus, uariolas, uti dicunt, expellere student; augetur hac ratione salis alcalini copia atque acrimonia, maior solidorum fit attritus, gelatina nimis resoluta per urinam, sudorem, aluum & saliuam dispellitur, unde impensior aestus, sitis, putrefactio, gangraena, sphacelus, & hunc certo sequens mors; sola acida & terrea acidis saturata, serosis iuncta & temperata, si rationalis methodus medendi adhibenda, hic locum inueniunt. Idem de morbillis, petechiis & purpura, quod de ueneno uariolarum dixi, obseruandum; fide enim haud dignum, hos morbos, a causis mani-

festis,

(x) in Phonurgia Part. 2. libr. 2. cap. 4. p. m. 144. & sequ. (y) Tract. de Tarantula, a cap. 1. usque ad 10.

festis, quibus alias eorum origo tribuitur, esse deriuandos; iam dudum adfuit materia peccans, diu iam in corpore latuit harum infirmitatum uenenum, mentis uero exacerbatio, uel aeris repentina mutatio, aliaeque plures huiusmodi res, in quas alias horum morborum culpa conicitur, occasionem saltem, qua absconditum in corpore uirus nouas accepit uires, a quibus corpori summum imminet detrimentum, subministrarunt; augetur enim suceffiu materiae morbificae quantitas, & paulatim mala illius qualitas intenditur, ea tamen tam diu absque notabili incommodo & laesione, liquidis machinae inhaeret & per solida transit, quamdiu adhuc inter reliquas particulas aliqualis proportio adest, omni autem aequilibrio sublato, alteraque prae altera dyscrasia nimis praedominante, miserrimus corporis status in propinquo est, *ἀπόως*, inquit HIPPOCRATES (z) *ἐκφαίνοντα κατὰ μικρὸν συλλεγόμενα*, hoc est, confertim & cum impetu prorumpunt paulatim collecta. Qui de horum, de quibus tenus hac disserui, certitudine anceps adhuc haeret, expendat subiecta subiectorumque illorum, quae dictis morbis obnoxia deprehenduntur, idiosyncrasiam; illa, dyscrasia alcalina, adeoque alcalini praesentia ueneni laborare, si omnia phaenomena, tam naturalia, quam praeternaturalia, cum primis antecedentia sedulo secum examinat, deprehendet. Galli & Itali his morbis magis obnoxii, quam Dani & Saeci. Magnates eorumque ministri, qui praeter continuum carnis ferarum usum, uina generosa aliaque potulenta spiritiuosa in magna copia hauriunt, frequentissime febribus continuis malignis afficiuntur, cum rucicolae lacte, lacticiuiis, ovis, lactuca, butyro, caseo, pane & aqua contenti immunem ab his malis uitam degant, aut perquam paucis rarissime dictis tententur incommodis. Hocce uero febrium malignarum uirus, quod diu in corpore occultum haesit, nunc derepente, multis iisque uehementibus symptomatibus, corpus,

D

quod

(z) libr. de diaeta. r.

quod maxime sanum putabant omnes, inuadit; nunc paulatim & pederentim futurum accessum, impensiore siti, appetitu diminuto, spontanea lassitudine aliisque incommodis, tanquam imminens mali prodromis praesagit, cum uero dicta symptomata mitiora sint, & remittant iterum abeantque, minus se aegrotare, tunc existimant; imo in ipso saepius febris malignae principio, omnia incommoda, tum aegrototo, tum imperitis medicis tam leuia uidentur, ut neglecto opportuno medendi tempore, tum tandem, cum morbus impetu uehementiore facto, fauorum & ferocium symptomatum congerie malignitatem manifestat, de conuenienti medendi methodo nimis sero cogitent; non enim hic speciosis symptomatum blandimentis fidendum, sed illico in morbi accessu, nitratis, generosis acidis & serosis alcalino harum febrium ueneno resistendum, alias uel certo percutiunt aegroti, uel machinae beneficio uim morbi eluciantes in hecticam incidunt febrem, qua, nisi modo commendatam medendi methodum adhibeamus, successiue extorretur uitaque priuantur.

XXV. Nullus dubito, febres hecticas ad continuas malignas easque lentas referre, nec haesito illius causam a ueneno alcalino uiscidae massae aliquantulum implicato deriuare. Si ullum morborum uenenum lentum, si ullum apte cum uenenis temporaneis *les poudres de succession* dictis comparandum, idem certe est uirus hecticae; tam leuiter, tam tarde idem operatur, ut, quanquam successiue gelatina colliqueretur, colloquata e corpore secedat, & fibrae pederentim nimio atritae motu obrigescant, ipsi tamen aegroti se omni morbi expertes iudicent; perpetuo enim sibi similes sunt, nec ullum accessionis imperum, nec incrementum, nec uigorem, nec remissionem in huius mali principio sentiunt, multo minus se febricitare credunt; miseri aegroti in hoc lugubri rerum statu constituti, ea, quae illis imminet mala, minus praecident, adeo quippe longiore temporis mora tota machina omni limpha alibili spoliata extorretur, ut ossa
uix

uix amplius cute haereant, praesenteque perfecto marasmo, iam mortem instare demum animaduertant; uidit ita IOH. THOM. MINADOVS (a) multos Vtini, Constantinopolis atque in Syria, hectica correptos febrī, qui ualdopere lamentati fuerunt, quod sine morbo tenerentur naturae debitum persoluere.

XXVI. At enim uero maxime iniustam hanc hecticorum querelam iudico, cum acerbus calor, sitis, uigiliae, continuus sudor in huius morbi progressu & sine magnam aegrotantium corporibus molestiam creent, meliorem iure maioreque ueritatis suffragio idem illi de se pronunciare possunt, qui absque omni febrī, absque omni reliquo incommodo contabescunt, atque atrophia ex acris salini praesentia ueneni pereunt. Plura ubique huiusmodi aegrotorum exempla prostant, plura quoque collegit BENEDICTVS (b) referens, se multos marcōre ferē confectos uidisse, quorum uniuersi systema sanguinis alcalino acri saturiit sale, qui fluxu periodico, eo tamen mitiore sputum muria conditum per biennium aut triennium absque ulla pulmonum aliorumque uiscerum internorum laesione atque labe reiecerunt. Inter omnes autem illos aegrotos maxime notatu dignum fuisse mercatorem Lugdunensem in scelerum prope modum mutatum, qui tam acrem salinum humorem absque ullo pulmonum & faucium uitio per os reiecit, ut turpissimas uolis manuum maculas & phagedaenica pedibus & talis ulcera inuulserit.

XXVII. Inquirendum hic merito in causam, qua fiat, tale uenenum acre, internas, quas transit, partes illaefas atque integras relinquere, cum tamen tam penetrans, tam corrosiua illius sit acrimonia, ut organa externa duriora, qualia sunt pedes & manus leui erodatur tactu; non unam, sed plures, omnibus, quae hic occurrunt, examinatis circumstantiis, deprehendo, praecipuam autem a uiscerum copioso sero & gelatina obductorum

D 2

laxita-

(a) libr. 1. de febr. malign. cap. 19. (b) Theatro tabidorum exercit. 22.

laxitate, celerique & rapido ueneni acris per eadem transitu deriuandam esse iudico, accedit copiosum serum ex pulmonum fauciumque apicibus arteriosis profluens, quo sal acre alcalinum dilutum minorem nocendi uim obtinet. Melius adhuc & clarius allegatae certitudinem sententiae nobis concipiemus, si ad cantharidum principia, illarumque in corporibus nostris operationem respiciamus, eadem sale maxime acri uolatili alcalino abundant, quod sic dictis emplastris uescicatoriis uim causticam largitur, easdem tamen absque uentriculi, intestinorum & reliquorum uiscerum, excepta uesica urinaria, laesione deglutiri, omnibus Medicis usu frequenti edoctis est in confesso. Ex his etiam a pessimae hominibus indolis sic dictum uenenum temporaneum, praeparatur, dum illas puluerisatas cum melle coniungunt, ac trochiscos uel electuaria conficiunt, quibus deinceps frequenter exhibitis diuersa incommoda & tandem mors succedit. Alii idem perficiunt pilulis, quas, uti ex FALLOPIO refert BENEDICTVS SINIBALDVS (c) ex contusis cantharidibus cum pipere, cinamomo & cariophyllis coniungunt, ac si per se non sufficeret acre cantharidum uenenum conficiunt, & repetitis uicibus propinant. Similis farinae Pappenheimianos, quos ingrediuntur cantharides, morsulos iudico, a quibus penis conuulsionem, mictum cruentum aliaque plura incommoda oriri, commemorat PAVLVVS AMMANNVS (d) pluribusque adductis obseruationibus demonstrat. Multi, qui ueterum sequuntur castra, certis uenenis innatam uim certa respicientem uiscera inesse affirmabunt, idque propositis exemplis probare allaborabunt, coriandram scilicet, daturam & mercurium maxime inimicum esse cerebro, minus cordi; chalcantum cum sale sociatum cordi iniuriam inferre, illaeso cerebro; cantharides, millepedes, asellos erodere atque inflammare uescicam urinariam, reliqua uiscera ne attingere quidem; at enim

uero

(c) Geneanthropiae lib. 3. Tr. I. cap. 6. p. m. 265. (d) Irenico p. m. 134.

uero illi minus distinctum de allegatorum principiis ueneno-
rum atque eorum operatione conceptum habent, nec uidentur
ea obseruasse, quae quotidiana experientia docet. Datura a-
liaque uenena narcotica, dum fibrarum neruofarum motum in-
fringunt, & secretiones omnes, cum primis liquoris neruosi im-
pediunt, intimum, quod inter mentem & corpus intercedit
commercium, ad aliquod temporis spatium tollunt, ita, ut ta-
li ueneno inebriatus minus percipiat ea, quibus corpus affligi-
tur, incommoda; restituta uero iterum neruosi succi secretionem,
menteque denuo ad actiones corporis attendente, cordis palpita-
tionem, praecordiorum anxietatem, omnium membrorum lan-
guorem aliaque similia mala percipiunt. Ita pariter se res ha-
bet cum chalcantio sale sociato, quod cordi cum primis infestum
dicitur, illud enim non tam cor petit, quam potius in canale
alimentoꝝ stimulando, conuellendo, erodendo, suam exerceat
traegediam; his autem ita constitutis, non mirandum, si simul
cor, imo cerebrum & omnia uiscera in consensum trahuntur &
de ueneni assumpti perniciofa indole participant. Aliunde repe-
tenda praesentis phaenomeni explicatio, optimam uero suppe-
ditant tum acre uolatile cantharidum uenenum, tum uiscerum,
quae illaesa illibataque transeunt, & uesicae urinae, quam
erodunt, constitutio. Chymici loco axiomatis habendum: sa-
lia non agere, nisi soluta, solutio accommodatis perficienda
menstruis, cum itaque cantharides, sale admodum acri uolatili
alcalino, cui parum terrae adiunctum, uni destillationis adiu-
mento demonstratur, sint instructae & refertae, hinc limpham
gastricam, in pluribus, ne dicam, omnibus subiectis, acidam,
minus soluendo sali cantharidum acri sufficere, potius illi cor-
rigendo & destruendo inferuire reor, unde per totum canalem
alimentoꝝ cantharides & ex his parata uenena terminata, abs-
que ulla his uisceribus inducta labe transeunt; his addendum,
quod uentriculus atque intestina fibris non modo laxioribus, si
ad urinae fabricam uesicae respiciamus, sint instructa, sed eo-

rum quoque parieres copioso obducta muco minus ab acris laedantur, dum massa uiscida, quaeuis illico, quae ingeruntur acris, implicet atque obuoluat. Longe aliter idem comparatum, cum alcalino uolatili cantharidum ueneno eiusque in uesica urinaria operatione, adest hic lotium, quod soluendo sali aeri cantharidum appropriatissimum est menstruum, fibrae, ex quibus contextum allegatum urinae receptaculum, magis rigent, parum massae uiscosae, uel nullus plane mucus, pro uillorum neruorum defensione hic adest, unde impulsus ad fibras uesicae motrices acris dicti ueneni spiculis, uehemens uesicae contractio contingit, fibraeque contractae fortius allidendo ad salium cuspides, tum erosionis, tum inflammationis & succedentis mortis autores existunt. Haec expertus ille ueneris famulus perpetua dignus ignominia, qui secundum relationem DANIELIS LVDOVICI (e), ut amicae plenum perfoluendo pensum satisfaceret & placeret, integram cantharidem, abiectis saltem alis, tanquam partibus durioribus, cum sufficiente diaphyrii quantitate assumens in tam uehementem, & post mortem etiam durantem priapismum, cum enormi eoque continuo sanguinis effluxu incidit, ut, quanquam diuersa praescripta fuerint medicamenta, his absque exoptato successu usus acerbissima ratione perierit.

XXVIII. Syluii tempore, de uenerae ueneno luis, quod huius pariter loci est, multum disputabatur, & dictus autor acerrime acidae praesentiam uirulentiae in dicto morbo defendebat; si uero ad originem huius mali attendimus, si symptomatum, quae hic obseruantur, genium examinamus, longe a uero aberrasse SYLVIVM deprehendimus. Frequentiore enim & nimis feruido coitu, adeoque nimio partium genitalium attritu, inflammatione atque erosione, nimiaque succorum resolutione, & hanc sequente alcalini accumulatione salis, dictum idque dirum exci-
ratur

(e) M. N. C. Dec. I. Ao. 9. & 10. obs. 34. p. 98.

tatur malum, unde in subiectis, hoc morbo infectis, per genitalia purulenta profluit materia, quae sanis communicata similem inducit labem. Tantum quoque abest, ut credam, mercurium sale alcalino, uti est Sylui mens, esse refertum, adeoque praestantissimum allegati mali remedium, ut potius hydrargyrum pro remedio ponderoso metallico habeam, quod sua gravitate hinc & inde protrusum, pistilli instar in mortario agitati, contunden- dis, comminuendis atque expurgandis particulis viscosis condu- cit. Cum itaque acre alcalinum luis venereae virus uehemen- tiore uillorum motricium motu gelatinosos succos nimis attenuet, attenuatos per sudorem atque urinam eiciat, tenue deficit serum, & uiscida accumulatur massa, quae intra subtilium uaso- rum extremitates subsistens tumores atque ulcera excitat; si haec incommoda Medicus auferre intendit, summe necessari- um, ut mercurialia, quae ad resoluendam massam uiscidam sta- gnantem praestantissima sunt medicamenta, & simul diluentia cum acidis, quae egregie putredini resistunt, adhibeat; imo in huius mali principio, si praefertim adhuc in gonorrhoea confi- sit, sola purgantia diuretica & diaphoretica acida, multo sero iuncta suffecisse, multoties comperi; quis uero, cum in hocce morbo acida tam utilia & proficua sint, ab acido ueneno huius luis originem cum Syluo deriuabit?

XXIX. Maxime lenta & tarda est ueneni, quod uenere- am luem inducit, operatio; diu enim miasma acre intra partes genitales, & praesertim glandulas prostates haeret, quod nisi tem- pestiue corrigatur, correctum expurgetur, sed imprudenti adstrin- gentium usu retineatur, eandem sanguini imprimit labem, & com- municata massa uirulenta, eaque cum reliquis succis iuncta, summa totius sanguinis corruptio imminet, & uera emergit lues, quam ex tumore & dolore glandularum inguinalium, pallore faciei, tristitia, lassitudine spontanea, cephalalgia, exiguis frequentibus- que maculis, nunc rubris, nunc flauis lentiginum instar in toto hinc & inde, apparentibus corpore, nec disparentibus prius, quam morbo

morbo perfecte curato, pustulis malignis, modo flauis, modo rubris, modo planis, modo protuberantibus, omnibus tamen ficcis purisque experibus, condylomatibus, cristis, mariscis & ulceribus, quibus partes affectae eroduntur & plane quandoque consumuntur, cognoscere possumus. Minime uero credendum, haec omnia in omnibus hoc morbo affectis adesse, sed alia alios diuerant; nec credendum, ubi allegata signa, uel quaedam eorum non reperiuntur, luem ueneream semper abesse, multi profecto, qui ab allegato malo se penitus immunes credunt, ab ipso illius ueneno, quod uel per consuetudinem ab alio acceperunt, uel sibi impuro accersuerunt coitu, successiue ita, absque supra adductis symptomatibus, emaciantur, ut credas, eosdem minus lue uenerea, sed atrophia ex alia causa laborare; huius autem rei ratio ab internarum partium corruptione deriuanda, qua externae ab illius ueneni detrimento tutae redduntur. Tali dehinc atrophia illi afficiuntur, qua multi in India pereunt, quibus lues uenerea maxime familiaris atque endemia est, nam uti annotauit BONTIUS (f) in cadaueribus hoc morbo defunctis, mesenterium penitus suppuratum fuit inuentum. Quin alcalinum luis uenereae uenenum saepius febres continuas, breues & chronicas, qualis est hectica, excitat. Haud raro accersitus sui ad aegrotos istiusmodi febribus affectos, qui de uehementi aestu, siti, dolore capitis, inflammatione faucium, peruiigilio, maxima uirium prostratione, appetitusque defectu conquerebantur; perquirens antecedentia, & sedulo aegrotum monens, ne aliquid celeret, dum ingenua confessione totius curationis cardo inniteretur, eosdem iam ante annum uel biennium gonorrhoea penisque exulceratione laborasse, & curato ulcere, adhuc superstes esse inuoluntarium seminis prostruium, percepi; his auditis, praesentis febris originem a luis uenereae ueneno deriuandam, iisque remediis curandam iudicabam, quae iam supra commendauimus. Certo hic affirmare queo, me nihil magis proficuum hic reperisse,

(f) Libr. de Medicina Indorum cap. 11.

perisse, quam tartarea acida frequenter de die in uehiculo seroso praescripta, quibus primum remittebant, & demum perfecte omnia, quae modo commemoravi, symptomata abibant.

XXX. Acida praestantissimam uenenorum temporaneorum alcalinorum antidotum constituzere, hinc rationis atque experientiae subsidio demonstratur. Magis idem adhuc euincitur historia, quam suppeditat LINDESTOLPE (g) referens, Stockholmiae apud aurifabrum, artis addiscendae gratia fuisse puerum, qui, quauis occasione diligentius aucupata, in posteriorem domus partem se contulerit; condiscipuli illius, mali quid suspicantes, abeuntem clam sequuntur, & araneos sub telis uenantem & magna cum uoluptate deglutientem inueniunt. Reddit denuo in officinam & furtim auferens aquam fortem, eandem haurit, idque saepius repetit, quasi idem ex physicis iam edoctus fuisset, alcalini araneorum ueneni antidotum in aqua forti acida absconditam esse.

XXXI. Quam salubria uero acida in allegato casu, tam perniciosa eadem reddit uenescorum abusus, qui eadem ad homines successiue perimendos, modo serosis, modo uinosis uehiculis admiscendo, homines, nihil mali timentes, decipiunt, iisdemque, praeterlapso aliquo temporis spatio, lethalem anginam, uel pleuritidem, aliumque similem morbum & mortem inducunt. Talia uero uenena acida sunt sequentia, spiritus nitri, uitrioli, salis, sulphuris, oleum uitrioli, aqua fortis, aqua regia, omniaque his acidis imbuta, solutio auri, crySTALLI illius, solutio argenti, eius uitriolum, & lapis infernalis, solutio cupri & inde paratum sal, solutio & calcinatio mercurii uiui spiritu nitri & oleo uitrioli peracta, & hinc natus mercurius praecipitatus ruber, albus, uiridis, sublimatus, antimonium aqua regia impregnatum & saturatum, ac calx illius escharotica. Horum autem uenenorum praesentiam ex foetore & sapore acido, pallido totius faciei &

E

par-

partium huc pertinentium colore, faucium, linguae, uentriculi & intestinorum, cum sensu constrictionis, rosione, lentaque illarum partium pallidarum penitus erosione, siti non adeo magna, appetitu impense aucto, cardialgia, uomitu, dysenteria, cholera, torminibus, passione iliaca, colica, tumoribus glandularum, dyspnoea, pertinaci capitis dolore, fecibus alui uiridibus & acidum spirantibus, sudore multo eoque acido, urina difficulter reddita, crassa, alba, syncope & lenta tabe perspicere possumus, uti historia TIMAEO a GVLDENKLEE (h) annotata confirmat. Istiusmodi uenenum acidum Ioannem Scottom accepisse iudico, de quo CARDANVS (i) scribit, quod, cum Venetias profectus fuisset, eundem, ad Scottom deduxerint, quo, perspecto misero illius statu, consilium & auxilium illi daret, dederat enim Scotto, uti rumor per totam ciuitatem sparsus ferebat, affinis, ob intentatam litem, sic diuum uenenum terminarum & temporaneum, unde febris lenta continua, quae tertio die semper acerbior euadebat, affligebatur; huic dolor uentriculi perpetuus, & constans illius rosio cum pallore faciei & partium oris internarum atque externarum iungebatur; haec excipiebant lentae, crassae, & albae pituitae per uomitum reiectio, tabes, uigiliae, sitis non adeo impensa, excretio difficilior fecum alui albarum, acidarum & corruptarum. Eadem symptomata, paucis mutatis, perpessa fuit, iisque periit foemina illa ODELEMIO (k) memorata, cui maritus, spiritum uitrioli in spiritu uini quotidie ad gurtas decem, uiginti, pluresque, propinauit, eique tandem morae impatiens arsenicum admiscuit.

XXXII. Quemadmodum uero contra uenena alcalina, acida remedia, a nobis supra capite decimo nono commendata, ita uice uersa in curando aegrotto, qui acidum accepit uenenum, ad

(h) Casu Medicinali 12. libro 7. (i) Contr. Med. lib. 2. Tr. 5. contract. 10. (k) Libr. Select. Iuris Part. 1. hist. 6. §. 2. & sequ. p. 84. & sequ.

ad alcalina confugiendum. Ante omnia autem laborandum, ut, quae in uentriculo haerent, uirulentiae acidae reliquiae, excitato, per serosa & oleosa, uomitu, reiciantur. Hoc rite perpetrato, diluentia alcalina praescribenda, eorumque usus per longius temporis spatium continuandus; optima autem hic sunt infusa & salua, betonica, scordio, ueronica, radice uincetoxici; contraieruae, parata. His iungenda lixiua saponacea leuiter alcalina, & terrestria absorbentia sale alcalino simul instructa, qualia sunt, cornu cerui sine igne, lapis bezoardicus orientalis & occidentalis, lapides cancrorum, unicornu marinum fossile. Quod concernit dietam, aegrotus frequenti lenique motu corpus exerceat, solitudinem & uitam sedentariam fugiat, amicorum sibi gratorum consuetudinem quaerat, omnium alimentorum, potulentorum & medicamentorum acidorum, eorum etiam, quae acidorum generationi fauent, usum penitus repudiet, solisque carnibus animantium pinguibus, ipsisque iusculis ex his fortiore coctione paratis, & salua, chaerefolio, petroselino, croco, mace, conditis utatur. Cereuisia, quam quotidie haurit, sit bene lupulata, ac duabus illius libris drachmae duae mixturae simplicis addantur, & haec omnia eo usque continues, donec, omnibus symptomatibus disparantibus, de superato atque expurgato ueneno acido certus sis.

XXXIII. Ab acido ueneno praecipuam uim nocendi accipere aquam stygis dictam, qua Alexandrum Magnum enecatam fuisse, fama est, & quae nullo alio uase, excepta ungula muli, uti uulgaris est persuasio, poterat contineri, plurimis inductis rationibus iudico. Hanc aquam a petra in Nonacria sita, guttatim destillare, & summe frigidam, summeque acrem esse, secundum IOANNIS ZONARAE (1) relationem, perhibetur, quae ita se habet: *Φασί δέ τινες μετέπειτα λόγον γενέσθαι, ὡς ὑπὸ Φαρμάκῃσι διέφθαρτο, καὶ τὸν ἁριστάτην ἀντιπάτηρα σύμβουλον γενέσθαι*

E 2

της

(1) Annalium Tom. I. Lib. IV. no. 14. p. 196 & 197.

της πράξεως, η δὲ ἐκείνη κομιθῆται τὸ Φάρμακον. τὸ δὲ ὕδωρ
 εἶναι ψυχρὸν ἢ παγετώδες ἀπὸ τῆς πέτρας τινὸς ἐν Νανακίδι Ἰ-
 σης, ὃ δροσὸν ὡς περ λεπτὴν ἀναλαμβάνοντες εἰς ὄνου χηλὴν ἀ-
 ποτίθενται οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀγγεῖον εἴγει αὐτὸ, ἀλλ' ὑπὸ ψυχρό-
 τητος ἢ δριμύτητος διακόπτεται. οἱ δὲ πλείους πεπλαῖσται Φασί,
 τῷ Φαρμακῷ θανεῖν τὸν ἀλέξανδρον, ἢ τῷτο τεμνηθῆναι ἐκ τῆ
 τὸ σῶμα ἐφ' ἡμέρας πλείους κείμενον ἐν τοποῖς θερμοῖς ἀτημέ-
 νητον, τῶν ἠγεμόνων πρὸς ἀλλήλους σασιασάντων, μηδὲν ἐμφῆσαι
 τοιαύτης φθορᾶς σημείον, ἀλλὰ καθαρὸν διαμένειν ἢ δοκεῖν
 πρόσφατον. Multi quidem huius ueneni uim ab impensō frigi-
 dore deducunt, non autem, quae frigoris causa hic adfit, confi-
 derant, nec ad acrimoniam acidam frigori iunctam respiciunt;
 petram, ex qua destillat aqua illa perniciofa, copioso halonitro,
 uti ueteribus dicebatur, refertam iudico, atque ab eo tum frigi-
 dus, tum acrimoniam acquirere reor; quanquam enim concedam,
 niuem, glaciem, aquam frigidam & alia similis farinae
 potulenta, post saltationem aliaque corporis exercitia hausta, po-
 ros obstruendo nimis patēfactos, fibras constringendo nimis oscil-
 lantes, & succos condensando nimis resolutos, pleuritidem, pe-
 ripneumoniam, anginam aliaque huiusmodi mala excitare,
 ipsamque mortem inducere, hoc tamen minus de allegata aqua
 stygis credendum, cui tanta inest acrimonia, ut nullo alio,
 excepta ungula muli, uel simili ex cornu confecto uase contine-
 ri queat.

XXXIII. Aliam, eamque tum ab alcalinis, tum ab acidis di-
 uersam, indolem obtinet arsenicum, quod cum iusculis & me-
 dicamentis pinguibus atque oleosis, ad illos, a quorum morte
 emolumentum expectant, e uira tollendos, scelerari homines
 in exigua quantitate adhibent. Rubrum & album, idque natu-
 rale, uel artificiale prostat, atque utrumque tam acri, rigido &
 ponderoso sale constat, ut, si uim illius corrosiuam consideres, a-
 cerrimo ueneno alcalino acidoque nullatenus cedat. Peculiaris
 autem genere salis arsenicum esse instructum, inde liquet, quod
 in

in aqua solutum, neque ab acidis, neque ab alcalinis, ullam patiatur alterationem. Idem uero, cum graue & ponderosum sit, mercurii in eodem praesentiam cognoscimus, acrium autem spiculorum originem a sale maxime acri cum sulphure in aëto deriuandam cenſeo; sulphur enim inesse arsenico, odore percipimus, idemque pinguis elicitur, item a parte eius regulina per alcalia uel saponem Venetum sulphur praecipitatum in magna copia acquiritur. Quid uetat itaque arsenicum sulphur, sale aculeatum, uenenatum dicere, quod acrimonia sua singulari caustica, partibus, quibus applicatur, dolorem, ardorem, siccitatem, nauſeam, uomitum cruentum, choleram, cardialgiam, uehementissima uentris tormina, dysenteriam, ileum, inflammationem, erosionem, gangraenam, faciei & aliarum partium liuorem, uertiginem, conuulsiones & morrem, aut hac cuitata, cachecticum & miserum plane totius corporis colorem & habitum, paralyſin & diuerſas ſpasmorum species efficit. Hoc Virembergae nobilis uirgo & tres ingenui optimae indolis pueri experti, qui ab inuida atque auara pessimi animi nouerca, non arsenicum modo, sed ipsum quoque mercurium sublimatum, quo de futuro eorum interitu eo magis certa eſſet, acceperant, misereque diſtis ſymptomatibus ex cruciati, perierunt. Eandem calamitatem perpeſſa fuit foemina cum filia natu minore, quae in pago Vogtlandiae, Plauen dicto, Anno 1709. mense Septembri, post uehementes dolores, uomitus & cordis angores, ex cereuiſiae arsenicalibus particulis imbutae potu obierunt; aliis adhuc duodecim ex eadem causa misere decumbentibus. In huius mali originem acerrime inquirebatur, & res perquisita, cum historia facti ad Facultatem Medicam Lipsiensem deferrebat, quae, omnibus circumſpectis circumſtantiis, huius ſyneſti caſus cauſam a cineribus clauellatis, e Bohemia allatis, atque in furno, ubi antea arsenicum fuit sublimatum, calcinatis, quibus acida cereuiſia fuit edulcorata, arceſſendam eſſe, obſeruauit, & ſolidis argumentis demonstrauit.

XXXV. Exiguam autem adducti ueneni dosim, uerbi gratia, unum alterumque granum, imo tertium & quartum copiosero dilutum, nullam in sic dictis phlegmaticis inducere laesionem, sed potius resoluendae massae uiscae, abundantique sero dissipando conducere, multi asserunt, unde leucophlegmaticis, hydropicis, febris tertiana & quartana, ex uiscidi excessu humoris, laborantibus, conducere, perhibent; multas quoque, quae apud diuersos autores prostant, historias, quibus felix huius ueneni in dictis morbis operatio probatur, afferunt; in specie in febris tertiana, idem, ad grana duo, tria uel quatuor, copioso iunctum sero, FRICCIVS (m) pluribus rationibus atque experientia suffultus commendat. Sed nulli ego autor suasorque, idem instituendi experimentum, extiterim, uel, si idem exhibendum uenenum, loco aquae simplicis, mellita, uel lac adhibeatur; si enim resolutio generosa requiruntur, satis potentia, eaque arsenico tutiora habemus, ac praestat, longiore temporis mora, tutum atque exoptatum, quam breuiore, incertum, ancipitem & periculosum euentum expectare.

XXXVI. Certa quoque, in examinanda indole & uirtute arsenici occupatus, persuasione nitor, modo commemoratum uirus in allegatae subiectis naturae, lenti genium ueneni assumere, & dum curandae febris tertianae inferuit, indelebilem minusque emendandam corpori labem inurere; curati enim hac methodo, nimia sanitatis firmae confidentia, eorum, quae hic necessaria sunt, remediorum usum negligunt; optime autores huiusmodi obseruationum solidiori artis salutaris culturae atque incrementum prospexissent, si in describendis huiusmodi historiis, non modo antecedentia & praesentia, sed futura quoque annotassent. Maximam spicula arsenici acria a mercurialium pondere particularum uim desumunt, unde, si alicui huiusmodi uenenum propinatum, ualdopere de citissima illius expurgatione, uentriculique

culique & intestinorum defensione laborandum; hoc autem alia eaque meliore ratione haud perfici potest, quam praesentissimo, copioso & continuo aquae tepidae, subacidae, uel mellitae haustu, eiusque per clysterem uel siphonem iniectione, quorum per os, tum per aluum, uirulenta arsenici materia eliciatur, & si quaedam huius ueneni particulae iam in sanguinem transierunt, nihilo fecius horum remediorum usus continuandus, ut per urinam & sudorem uirus, dictis remediis correctum, expurgetur; balneum similis cum commendato potu indolis ingrediat aegrotus, & per longius temporis spatium laxantibus mollibus, pinguis & acidulis frequenter utatur; iura pingua oleo iuncta, lac, butyrum, & quaeuis mollia atque oleosa, loco ordinariorum ferculorum, quotidie usurpet, nec prius eandem uictus uiuendique rationem deserat, quam praesentibus perfectae sanitatis signis.

XXXVII. Arsenicum, similibusque uenena uehementiae, cum non tam bene occultari queant, sed cito multis grauibusque symptomatibus sui praesentiam prodant, a prudentioribus uenicis minus frequenter adhibentur, sed iidem, scelus, quod meditantur, maiori cautione uenenis constringentibus, obstruentibus, inersantibus atque exsiccantibus perficiunt. Huc gypsum, saccharum Saturni, stanni minera, limatura, squamma, calx, cerussa, minium, lithargyrium, cinis stanni usti, synopsis, psyllii semen, cynosbati spongia, agaricus, uiscum, spectant. Haec ita comparata, ut partibus, ad quas deferuntur, constringendo & coarctando easdem, molestiam ercent, atque ad ipsas canalium angustiorum extremitates deducta subsistant, iisque impacta pertinacissimas obstructions, & calculosas concreciones excitent; hinc eorum propinationem dolor uentriculi grauatius, appetitus prostratus, alui constipatio, uasorum lacteorum obstructio, pallidus & liuidus faciei color, atrophia, ruffis sicca, difficultis respiratio, anxietas fere perpetua, tristitia, uitae solitariae amor, tym-

tympanitis, paralysis, icterus, sequuntur, eaque miseros aegrotos per longius temporis spatium excruciant.

XXXVIII. Ex allegatis uenenis adstringentibus omnium perniciosissima sunt ea, quae ex gypseis & saturninis conficiuntur; eadem enim, nisi mox in principio per emetica & purgantia succurramus, omnis antidoti usum eludunt, certamque afferunt perniciem & mortem, dum nec a succis corporis nostri solui attenuarique, nec a fibrarum motricium robore diuidi & subtilisari, nec ullis remediis, licet praestantissimis, ulla ratione immutari, corrigi atque expurgari queant. Perniciosam hanc saturninorum uim clarissime in iis, qui lithargyrium, minium, & plumbagem conficiunt, uasis terreis incrustandam, uidentur, illi enim uaporem ex saturno egredientem excipientes, in asthma suffocatum, pallorem & tabem incidunt, uti praesertim figulorum aliorumque exemplo RAMAZZINI (n) probat. Haerent quippe fibris maxime affixa haec uenena, eaque tum in organis maioribus concresecendo, tum angustos ductuum conicorum fines infarciendo, obstructions & scirrhus pariunt, uel, si iungatur iisdem acrimonia, partes, quibus inhaerent, sensim sensimque lancinant, fodicant, tandem erodunt & lentam inflammationem, atque ulcus, difficile tollendum, inducunt. Obseruauit ita CLAUDINVS (o) dysenteriam ab aquarum ex plumbeo uase destillatarum usu. Gypseas concretiones, quae lapidis acquisuerant duritiem & ad cui gallinaei magnitudinem accedebant, in aegrotis, ex hoc ueneno demortuis, se haud semel uidisse, CARDANVS (p) affirmat. A uino bismutho adulterato atque edulcorato tormina uentris & alia grauia symptomata oborta fuisse, IOH. RV-DOLPH. CAMERARIVS (q) commemorat. Eiusdem
natu-

(n) Libr. de Morb. Artific. cap. 5. (o) de Ingressu ad infirmos lib. 2. cap. 6. (p) Contr. Med. libr. 2. tr. 5. Contr. 10. (q) Memorab. Medic. cap. 8. partic. 23.

naturae fuisse uenenum illud temporaneum, ex circumstantiis patet, quod Hispani Domino de Nort. Carmes, Prouinciae Vltraeclinae Gubernatori, per insidias propinarunt, ex quo, uti refert HEVRNIVS, in atrophiam supra adductis symptomatibus stipatam, quae omnium remediorum usum elusit, incidit, misereque periit. De C. Proculeio refert PLINIVS (r), quod idem, gypsi usu ueneni, sibi ipsi consciuerit mortem. Emanuelem Byzantini Imperatorem gypsi in subtilem puluerem redacti & triticeis commeatibus admixti uirulentia, totum Conradi Tertii exercitum deleuisse, traditur; Byzantio enim commemoratam farinam uenenatam, uti autore SABELLICO (s) percipimus, militibus in panificia ea intentione Emanuelis subdole mitterebat, ut praeda euaderet luctuosa hostium; uix in conspectum militum Conradi uenerat illa farina, cum ipsi quoque illius possessionem & usum, funesto tamen exitu, sibi uendicarent.

XXXIX. Haec sedulo inculcanda & demonstranda illis uirginibus, quae ad conciliandum pallorem amatorum, nimiumque temperandum ruborem, cretam, calcem extinctam & gypsum, quibus parietes tinguntur, aliaque similis genii terrestria comedentes, sibi mensum obstructionem, appetitum prostratum, chlorosin, oedematofum pedum tumorem, phthisin & praematuram mortem, accersunt. Eadem cautela illis quoque iniungenda, qui frequenter uentriculi ardore, soda dicto, laborantes, cretam aliaque terrestria saepe & in magna copia deuorant; leuamen enim, quod ex huiusmodi remediorum usu primum sentiunt, frequentiore acerbioris doloris recidua atque ardoris incrementum maxime infestum redditur. Imbibunt quidem huiusmodi terrea remedia acida, quae sodam efficiunt, particulas, minime uero penitus immutant & corrigunt, aut non corrigendas euacuant, sed cum iisdem iuncta, calcem duriozem atque irresolubilem

F

lem

(r) Hist. Nat. Lib. 36. cap. 24. (s) Rapsod. Histor. lib. 4. Ennead. 9. p. m. 705.

lem constituunt, a qua, si in uentriculo subsistat, dolor cum sensu ponderis inhaerentis, appetitus corruptio, difficilis, tarda & deprauata chylicatio, promeniunt; sin eadem ad intestina deriuetur, uasorum lacteorum obstructio, alui constipatio, uel fluxus coeliacus oritur. Horum loco potius rhabarbarum, nitrata, cremor tartari, salia herbarum fixa aliaque, pro circumstantiarum uarietate, praescribenda.

XL. Rationi quoque penitus conuenit, nec ab experientia alienum est, quod terreorum atque adstringentium remediorum abusu plurimi in morbos chronicos, eosque maximam partem lethales, coniciantur, huiusmodi enim remediis materia peccans in corpore non retinetur modo, sed eadem irresolubiles in uisceribus efficiendo oppilationes, diuturnas atque immedicabiles infirmitates excitant. Hoc monitum sedulo obseruet imprudens Medicorum cohors, qui obstructa ac constipantia ex sacharo Saturni, cornu cerui usto, testis ouorum, similibusque terreis parata medicamenta ad sistendam diarrhoeam, dysenteriam, & lienteriam, cohibendum uomitum simplicem & cruentum, curandam haemoptysin, sufflaminandum nimium fluxum mensium, inhibendam gonorrhoeam, auferendum fluorem album, arcendum mictum cruentum, & profligandas febres, usurpant; his quippe in aliis partibus pertinaciores obstructiones, in aliis nouae succorum congestiones, stagnationes atque inflammationes, accersuntur, quibus haud raro uehementes febres, conuulsiones, & phtisis succedere solent. Quot, per adstringentia, intempestiue in diarrhoea & dysenteria adhibita, in tumorem abdominis, capitis dolorem, uomitus enormes, dyspnoeam & cordis palpitationem, incidunt? ipse noui exemplum diarrhoeae, qua puer quinque annorum laborabat, hac methodo cohibita, cui epilepsia cum maxima uentris distensione & morte succedebat. Quot, sufflaminata per obstructa gonorrhoea, secutae luis uenereae autores sibi ipsis extrixerunt? Quot, curatis per terrestria remedia febribus, hydropem, icterum nigrum & tabem

tabem acceperunt? Quot, cohibito hac ratione uomitu, in anxietatem praecordiorum & metum suffocationis, non prius, quam restituto uomitu, abeuntem, inciderunt? Quot, excretionem sanguinis per pulmones aliaque uiscera laborantes, adstringentium usu, uaria eaque grauias sibi mala conciliarunt mortemque accelerarunt, uti historia, quae in dissertatione mea de saluia in infuso adhibenda, huiusque praec Thea Chinenfi praestantia, thesi decima sexta extat, sufficienter probat. Hoc quoque expertus fuit Pastor ille Serueftanus S A L M V T H O (t) memoratus, qui fluxu sanguinis periodico & quasi menstruo laborans, eius, cum interdum copiosius, minusque tempeftiue, rediret, pertaeftus, auxilium a rabulae cuiusdam uxore medicastra petit, quae, ordinata potione adstringente, fluxum quidem cohibuit, quem uero suppressum illico fumma pectoris angustia & compressio, maxima respirandi difficultas, & ipsa mors secuta fuit.

XLI. Similis uis adstringens & obstruens in multis quoque aquis residet, unde sapienter HIPPOCRATES (u) monet, exactam aquarum, quas bibimus, uel ex quibus potum conficimus, habendam esse rationem, dum quaedam potae multum ad calculi generationem contribuant. Haerent omnino in huiusmodi aquis deleteria saturninorum & gypseorum principia ac uirtutes, imo easdem tali materia rotas esse referatas, eorum, quos exerunt, effectus probant; si enim illas bibamus, eadem, quae saturnina, sequitur operatio, eadem symptomata, & eadem mortis conditio. Ad hanc aquarum classem riuus ille ad Clarmontium Auerniae in Italia oppidum referendus, qui, uti ATHANASIVS KIRCHERVS (x) restatur, haustus, sensum grauitatis & frigoris in uentriculo excitat, ac uentriculum lapidea substantia incrustat. Eadem de fonte aurei montis Aruenorum BODINVS (y) ac de fonte apud Ginetri castrum

F 2

sex

(t) Libr. Obseruat. Cent. 3. hist. 47. p. m. 134. (u) Libr. de aere, aquis & locis no. 21. (x) Mand. Subter. lib. 3. (y) Theatr. Nag. lib. 2. p. m. 228.

sex lapidibus a Vienna Gallica semotum, MONTVVS (z) refert. Talia faturnina principia tribuenda quoque Ciconum fluuio, PLINIO (a) memorato, cuius uirtutem eleganter sequenti modo OUIDIUS (b) describit:

Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit

Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

In Hungaria ad Cremnitzium, aquas multis particulis terreis, faturninis & uitriolicis imbutas, obstructions, calculum atque arthritidem excitare, historici plurimi tradunt. Idem de aquis Stiriæ scribunt alii; hæc enim, copiosam cretam uehentes, si hauriantur, glandulas oris & faucium obthurando, scrophulas & strumas excitant.

XLII. Confirmantur hæc, quæ de uenenis lentis adstringentibus dixi, perniciosissimo pauimentorum lapideorum usu, frigidis, quæ emittunt, effluuüs, toti corpori maximam perniciem inducentium; constringuntur quippe ex horum frigore extrema pedum tibiærumque uasa, ac liber succorum ex arteriis in uenas transitus impeditur; hæret ita & subsistit sanguis in extremis uasorum conicorum apicibus, ac stagnatione & ui frigoris coagulatus, in massam tenacem atque immcabilem redigitur; dum uero humor purpureus per conicos pedum ductus liberum com meatum non habet, hinc idem in maiori copia, per superiora uasa, cum primis pneumonica circulans eadem distendit, distendendo bronchia premit atque irritat, unde asthma, tussis sicca; imò, dum frigore horum pauimentorum transpiratio supprimitur, eæ, quæ per poros cutis eliminandæ impuritates, ad diuersa uiscera, cum primis ad canalem alimentorum confluunt, ibique grauissima tormina excitant. Sculptoris, qui ex frigore marmoris, grauem colicam passus fuit, BAGLIIUS (c) iniicit

(z) in Itinerario p. 70. (a) Hist. N. lib. 2. cap. 103. (b) lib. 15. Metam. fab. 17. (c) Tr. de Fibr. mot. lib. 1. cap. 7. & Prax. Med. lib. 1. cap. 9. de Colica.

iniicit mentionem. Nec defunt exempla foeminarum, quibus ex hac causa suppressus fuit fluxus menstruus cum succedente pallore, tussi, dyspnoea & aliis pluribus symptomatibus. His commoti, proprioque eoque multiplici damno edocti Bataui, quibus alias pavimenta lapidea maxime in deliciis erant, eadem iam ualdopere respuunt & damnant.

XLIII. Ex uenenorum temporaneorum, quae obstruendo & constringendo interficiunt, classe, sunt quoque fungi & fructus nimis glutinosi. Non mihi hic sermo de fungis acrisbus latelescentibus, qui ueneno maxime corrosiuo scatent, de domesticis saltem, quibus frequenter uescimur, idem interpretandum; illi enim ex humore maxime tenaci, uiscido & glutinoso constant, uti succus coctione prolectus, qui conglutinandis uasis, secundum experimentum *Misc. Med. Phys. Cur. Germ. Dec. 2. Ao. 2. obs. 73.* laudatum, inseruit, probat. Massa igitur uiscosa & lenta, quae inest fungis, nisi succi tenues acres soluentes & sufficiens uillorum motricium robur adsit, uentriculum aggrauat, & si ad pulmones defertur, suffarctum pulmonalem & catarrhum suffocatiuum excitat, prouti idem eleganter LEMERY (d) explicauit & demonstrauit. Clementem Septimum, Pontificem Romanum, inmodico & nimis frequenti fungorum usu, quos quotidie in maiori quantitate comedit, & quorum tanto flagrauit desiderio, ut iis in terris, quae ditiori suae parebant, ne cui altero demerentur, ediceret, praematuram mortem sibi accersuisse, BRUYERINVS (e) affirmat, quod uero aliter se habere PARAEVS (f) perhibet, scribens: dictam Clementem ex fumo facis, ueneno imbutae, obiisse. Similis succorum lentor in sic dicta sic Pharaonis, quae in Sardiniae Ducatu Geluria abunde crescit, inuenitur, hinc cruditates uiscosae ab illius esu in corporibus hominum accumulatur; unde haud mirandum, tot

F 3

febres

(d) *Traite des Aliments part. 1. ch. 72. & 73.* (e) *De Re Cib. Lib. 9. cap. 20.* (f) *Tract. de Venenis, lib. 20. cap. 7.*

febres, quot comedantur fructus, uti, ARDOYNVS (g) commemorat, hinc provenire.

XLIV. Ipsa autem principia, ipsa indoles uenenorum obstruentium atque adstringentium indicat & demonstrat necessitatem usus emeticorum & purgantium cum diluentibus, salino-volatilibus oleosis, salino-fixis, saponaceis; ita autem in eorum usu procedendum, si mox in principio propinati ueni uiscidi & terrestres adstringentis medici desideretur auxilium, uomitorio, tartaro scilicet emetico, uel uino antimonialibus particulis imbuto, massae obstruentis & conspantis ex uentriculo reiectio promouenda, & deinceps allegatorum remedium usus subringendus; si autem idem iam ex uentriculo in sanguinem propulsum intra angustiora atque extrema uiscerum uasa haereat, prius usurpanda diluentia, resoluentia & saponacea, uerbi gratia, infusum maluae, parietariae, fumariae, capillorum ueneris, scolopendrii, cum scrupulo semis saponis Veneti; his frequenter per rorarius mensis spatium adhibitis, usus emetici adiungendus, quo massa uiscida iam sufficienter diluta, resoluta atque ad exitum praeparata, ope uehementioris concussionis, quae conuulsiuo diaphragmatis inter uomendum motui tribuenda, ex latibulis suis exeuiatur. Vehemens motus huiusmodi aegrotis maxime obest, dum tenue dissipando serum, massam uiscidam auget, ejusque stagnationem atque infarctum promouet; peior adhuc uita sedentaria, ex oppilatione, ob defectum motus oscillatorii, scirrhum inducens irrefolubilem; leuis & frequens motus cum usu alimentorum & potulentorum diluentium & resoluentium maxime prodest.

XLV. Non praetereunda hic ea, quae tritu mechanico parantur uenena, & ex hoc fundamento acria mere mechanica dicuntur; haec praesertim ea sunt, e quibus quoque sic dicta uenena terminata & temporanea frequentissime parantur; ex hoc genere

genere uero sunt adamas, crystallus montana, limatura ferri, limatura aeris, alumen plumosum, uitrum contusum. Solida & maxime rigida est horum corporum substantia, quid igitur mirandum, si eadem mechanico comminuta tritu atque in tot quasi spicula rigida & aspera redacta lancinant, pungunt, & fibras ualaeque ex illis composita successiue erodunt & uulnerant; tardior uero & lenior est, quam inducunt, irritatio, unde in principio, horum uenenorum praesentia uix sentitur, cum primis in phlegmaticis, quibus nullum ex his pulueribus immineret incommodum, uti de Francisco Todeschino, qui plures acies adamantinas impune atque absque ullo damno deuorauit, CARDANVS (h) refert, & exhaeratione adamantem, non uenenum, sed medicamentum esse, perhibet. Ex his uero minime concludendum, quod, uti HOFFMANNVS (i) scribit, fabulam sapiat, puluerem adamantis eodem modo intestinalium tunicas, ac uitrum, discindere, eaque propter necare. Perinde certe esset, si hac uterer argumentatione, multi tota uitri frustra absque damno deuorant, hinc & alii impune uitrum deglutire possunt; imo a uiro fide digno mihi relatum, rusticos Sueciae in pleuritide & peripneumonia uitro contuso & puluerisato eum felici successu uti; quis uero hinc putaret inferendum, quod idem puluis ex hac ratione aliis, eodem morbo laborantibus, apud nos sit exhibendus; discrepans solidorum & fluidorum dispositio, diuersum uitae genus, multiplex uictus conditio, uaria climatis constitutio, multum ueneni naturam atque operationem uariant, & hinc quoque adamantis puluerem innoxie deuorant alii, alii uero dolorem pungentem ab huius usu sentiunt, quem, nisi tempestiue oleosis & serosis pinguibus succurramus, erosio sequitur. Cum enim certum sit, in adamante spicula uitro similia, imo rigidiora adhuc, latere, minus de ui illius erodente dubitandum erit. Quis crederet, pulueres ex trituratis

(h) Contr. Med. lib. 2. Tr. 7. contr. 10. (i) Dissert. de laesionibus externis, abortiuis uenenis, ac philtis obseru. 14. Schol. p. 23.

turatis legetibus prodeantes tam acribus gaudere spiculis, ut uenenis erodentibus merito sint annumerandi? paradoxon hoc multis uidebitur, ipso tamen usu teste, huius asseriti ueritatem & certitudinem deprehendimus; tenues enim, ex quibus illi pulueres constant, particulae, inspiratione cum aere pulmonibus receptae, intimos atque exilissimos bronchiorum conos subeunt ibidemque subsistunt, donec motu pulmonum hinc inde uentilati & protrusi stimulant & irritant, irritando tussim primum siccam, difficilem respirationem, & nisi cito auxilium feratur, perseverante irritatione, eaque fortiore reddita, uehementiores fiunt pulmonum spasma, ipsa uisceris huius substantia continuo attritu eroditur, uerum ulcus, uera phtisis pulmonalis generatur, & propter impeditum liberum, in organo respirationis, sanguinis circuitum, pallore suffunditur facies, uti idem in lapicidis molitoribus, pistoribus, capillorum adulterinorum compilatoribus, uidemus. Huc quoque trahendum, quod VINCENTIUS LE BLANC(k) narrat de uento in Ormo Asiae insula flante, Lusitanis Abrazador dicto, qui tam subtili puluere plenus dicitur, ut repentinam, intra pulmones receptus, suffocationem inducat. Hic, si requiratur Medicus, nihil aliud agere potest, quam, ut praescriptis oleosis, pinguibus & serosis, spicula horum uenenorum mechanicorum implicet, obuoluat, fibras motrices relaxet & earum contractio- nem temperet.

XLVI. Dantur alia adhuc uenena satis uiolenta & acria, quorum tamen uis oleo narcotico, quo gaudent, infringitur, qualia sunt hyoscyamus, datura, opium, solanum melanocerafon. Sale uolatili haec uenena abundare, grauis non modo, quem spirant, odor, sed chymica etiam experimenta demonstrant, destillato enim opio, sal illius uolatile fumi uaporisque albillimi forma alembicum transcendit; huic sali oleum narcoticum ui constringendi & obstruendi famigeratum iungitur, uti experi-
menta

(k) Voyay cap. 10, part. 1.

menta BORRICHIO (l), WILLISIO (m), HOFFMANNO (n) & WEDELIO (o) laudata euincunt. Hæc uenena præcipue resoluunt, resoluendo tenue serum dissipant, residuam massam inspissant & haud raro penitus sanguinis motum derepente sistunt. Ab opiatorum usu sanguinem instar glaciei coactum & quasi congelatum uasis cerebri inhaesisse, CV. RAEVS (p) & LEMNIVS (q) testantur; ipsum opium cordis uentriculis agglutinarum fuisse, ex LEMNIO refert BONETVS (r). Præterea uenena opiata omnes secretiones, præter insensibilem transpirationem, sufflaminando, torporem, stuporem, maximam oris siccitatem & sitim, mentis alienationem, somnum profundum, anxietatem, difficillimam respirationem, stertorem, paralyfin, deliria, lethargum, apoplexiam cum frigore extremorum, morteque lenta, inducunt. In iis præcipue, qui hoc uenenum in maiori acceperunt dosi, horridus est oculorum aspectus, iidemque cum tota facie rubentes protuberant, & truces ac feroces apparent, & nisi subito opem feramus, tetano uel epilepsia misere exeruciati, confestim pereunt. Periisset hæc ratione rusticus cum filia, cuius BONETVS (s) facit mentionem, qui, postquam radices hyoscyami, pro pastinaca male habitas, comedissent, in profundissimum inciderunt somnum, nisi uomitione, usuque castorei illis repentinum auxilium fuisset allatum. Malam narcoticorum qualitatem & uim experta quoque foemina apud RIDLINVM (t), quæ ab unico grano extracti opii cydoniati tam male se habuit, ut iamiam mortem sibi instare metueret, & Medicum media nocte accerseret, qui ordinato remedio salino uolatili oleoso eandem perfe-

G

Etæ

(l) Dissert. de somno & somniferis. (m) Pharmac. ration. sect. 7. cap. 3. p. m. 123. (n) Dissert. de genuina opii correctione atque usu §. 5. p. 11. (o) Amoenit. Mat. Med. l. 2. §. 2. cap. 14. & in Opiologia p. 54. & sq. (p) Lib. 2. de sensu cap. 17. p. 229. (q) Lib. de occult. Nat. Mir. lib. 2. cap. 52. (r) Anat. Pract. P. 1. S. 3. obs. 41. (s) L. An. Pr. Tom. 1. l. 1. S. 3. obs. 4. append. p. 172. (t) Libr. Cur. Med. Cent. 9. obs. 51. p. m. 591.

tae restituit fanitati. Peribar, his neglectis, consiliarius ille Anhaltinus SALMVTHO (u) memoratus, qui opium pro apio, per Medici *νατοργαφίαν* & Pharmacopaci inscitiam atque imprudentiam, accipiens, in profundum somnum incidit, quem agnati pro mortuo habentes, uiuum adhuc terrae in templo cathedrali Vitembergensi mandant.

XLVII. Ex allegatis obseruationibus iam liquet, quae methodus medendi, ad uim uenenorum opiatorum infringendam, sit necessaria; ante omnia promptissimae emeticum operationis praescribendum; reiectis iam, quae in uentriculo haerebant, massae uirulentae reliquiis, ad salia uolatilia oleosa, castoreata, succinata & cinnabarina confugiendum, ac praescripta infuso Thee Boy in leni sudore aegrotus detinendus. Requirebar aliquando ad aegrotam, quae a Medico infami remedium opiatum ad sistendam uteri haemorrhagiam accipiens, in tantam, eo hausto, cordis anxietatem, in tam uehemens asthma cum sudore frigido inciderat, ut, quo se conuerteret, nesciret, & iam iam se mori assereret; perspecta huius mali origine, liquoris cornu cerui & essentiae castorei portionem aequalem ad guttas triginta in infuso Thee Boy quouis bihorio sumendam praescribebam, quibus quidem adducta symptomata paulisper remittebant, hinc, cum, haec nondum sufficere, obseruarem, guttas decem olei destillati succini superiori mixturae addebam, quo facto, omnia mala penitus disperebant.

XLVIII. Ex catalogo uenenorum lethiferorum antimonium crudum & auripigmentum, quod ueteres cum recentioribus quibusdam pro arsenico flauo habebant, excludenda esse, HOFFMANNVS (x) affirmat, hac addita ratione, quod non modo ipsorum mineralis drastica portio ita particularis sulphureis ligata atque inuoluta sit, ut fibras nerveas minus arrodere & lancinare possint, sed multi etiam homines aliaque ani-

(u) Libr. obs. Med. Cent. 2. hist. 90. (x) Dissert. de Laes. Extern. Venen. abort. & Philtris p. 28. & 29.

mantia innoxie eadem deglutiant. Haud negandum, haec uenena praecipuam uim a pondere habere, & sulphur illorum cum salina metallica substantia tantopere & tam firme compactum esse, ut difficillime, & non, nisi per acria sui generis, solui queat. Certum pariter, multos non innoxie modo, sed cum summo emolumento, crudum antimonium adhibere; ipse noui historiam uirginis, chlorosi pertinacissima laborantis, quae frustra, diu aliis adhibitis medicamentis, per decoctum lignorum atque antimonii crudi usum restituebatur. Simile exemplum de studioso noui, qui diu uariis a malo hypochondriaco deductis symptomatibus conflictatus, morae impatiens, antimonio crudo puluerificato in infuso fumariae, cum sanitatis perfectae restitutione, usus fuit. At enim uero quis a particularibus ad uniuersale argumentabitur? ac quis ita concludet, quia difficillime portio mineralis drastica antimonii crudi & auripigmenti a succis corporis nostri soluitur, ergo eadem in nullo subiecto plane non solui potest; considera, uenena in nostris corporibus generari, quidni uenena ingesta temporis subsidio solui possent? Respice ad aeres, qui in multorum hominum corporibus reperiuntur, succos, sufficere eosdem soluendis huiusmodi uenenis mineralibus, animaduertes. Quot praeterea ex antimonii crudi & auripigmenti usu in uehementes eosque cruentos inciderunt uomitus, quos dysenteria cum intestinorum inflammatione & morte secuta fuit? Quot haemoptysin cum succedente phthisi pulmonali, ex dictorum uenenorum deglutitione, mercedis loco reportarunt? Quot exinde, alia eaque ab antecedentibus discrepante ratione, his uenenis assumtis, perierunt? His ita constitutis, tardioris haec uenena operationis esse, & hinc ad lenta & temporanea merito referenda iudico, dum ad eadem soluenda longior temporis mora requiratur, atque ad promouendam eorum, tanquam corporum ponderosorum, operationem magna solidorum uis necessaria sit.

XLIX. His pharmacis simplicioribus alii minus contenti,
G 2 diuer.

diuersas res noxias combinando, uel pernicioſa utilibus aliquantum temperando, ſubtiliora adhuc uenena moratoria, in humanae detrimentum machinae, praeparant. Sic PAVLLINVS (y) affert uenenum temporaneum, & terminatum, ex bufonibus, ſale & ſpiritu uini inuicem mixtis & deſtillatis, conſectum, quod parum ab aqua illa, cuius praeparationem capite duodecimo ex PORTA Neapolitano adduximus, ex arſenico, ſulphure & calce uiua ſimilis uenenum indolis per calcinationem parari, alii edocent. Ex aconito, cum ſale tartari & mirrha mixto, affuſo ſpiritu uini, eſſentiam parari, quae ad guttas aliquot data, eundem praefert effectum, WECKERVS (z) affirmat. His uicendi ſimilia, ſi non deteriora, quae communicat PORTA (a) ad heſticam excitandam, experimenta chymica primum hunc in ſinem aqua, ex plumbo in tenuiſſimum puluerem ſeu calcem mutato, & cum ſale aceto peracri affuſo deſtillationis adiumento parata deſcribitur, cuius, ſi cyothus in menſe exhibeatur, idque ſexies innouetur, tristem accedere heſticam, tradit. Alios exitialem longo tempore morbum hac operatione chymica moliri tradit, ceruſſae, inquit PORTA (b) aeruginis, lithargurii & minii partes aequales ſumunt, ſucci ſquillae, quantum ad ea cogenda ſufficit, addunt, uitreo in uaſe ponunt, quo ſimo quadraginta immoretur diebus, poſtea extrahunt, extractum cum hominis ſudore miſcent, illique, quem mori uolunt, praebent; ſic diuturno languore & in longam temporis intercapedinem exitioſam derinent uitam.

L. Contra haec autem uenena terminata & temporanea, decoctum glycyrrhizae, in quo parum ſeammonii pulueriſati ſolutum ſit, tanquam praefentiſſimum remedium, quod illico aegrotum liberet, commendat. Hunc quoque in ſinem aquam e columbino ſtercore, corticibus ouorum, quarta piperis parte & ithuris exigua quantitate, ac lixiui e ſarmentorum cineribus parati

(y) Tr. de Bufone Sect. 1. cap. 3. §. 45. (z) libr. Secret. Med. Phyſ.
(a) Mag. Nat. lib. 2. cap. 19. p. 153. (b) lib. loc. & pag. cit.

rari duplici portione uasis uitreis destillatione confectam laudat; sumto enim de dicta aqua primo mense septem diebus cyarho, undecim secundo, & quatuordecim tercio, usque ad sextum, uim ueneni extingui, perhibet. Praeterea si iam adsit macies, aquam ex herba peronata cum remixtione nucleorum pinearum paratam, diebus singulis ante prandium, donec sanitati perfectae restitutus fuerit, heclicus sumendam praescribit. Quantum uero emolumentum ab his remediis sit expectandum, facili negotio ex eorum ingredientibus diiudicari potest; nam eadem, praesertim in principio exhibita, aliquam hic afferre utilitatem, non diffidendum, at enim uero, quando iam inueteratum est malum, & haec & generosiora adhuc antidota in cassum praescribi, dum cum experientia docuit ratio.

L.I. Alii penitus ad sic dicta uenena sympathetica & magica confugiunt, haec cum tarde operentur, ac lentam inducant corporis consumptionem, temporanea & chronica recte dicuntur. Huius loci est historia, quam VALENTINI (c) de Ioanne Henrico Brothun adducit, qui equis concium, in illius pratium irruentibus, aliorum suasu, cespites uestigiis ungarum equinarum notatos cum relictis illorum excrementis in camino suspendit, unde equos in lentam tabem incidisse, eaque periisse, dicto autore asseritur.

L.II. Quidam longe alio, quam occidendi animo, ex ignorantia, huiusmodi lenta & temporanea uenena exhibent, ut philtorum exemplo constat, quorum usum, loco murui amoris, phthisis, miseraeque, post multa tolerata mala, mors sequitur. Hoc Petro Lotichio Bononae, ut narrat FREYTAGIVS (d) euenit, qui accepto poculo amoris, diu graui afflictus morbo, contabuit penitus, omnibusque spoliatus uiribus, obiit. Hoc experius quoque sponfus ille apud RONSAEVM (e) qui accepto a sponsa philtro, potius ueneno temporaneo, ut nuptias acceraret

G 3

leraret

(c) in Corp. Iur. Med. Nouell. App. I. Caf. 30. p. 315. (d) Nostr. Med. cap. 16. (e) lib. epist. 48.

leraret celebrandas, in atrophiam, nullis curandam remediis, sed in mortem desinentem, incidit. Tali quoque ueneno, nempe sanguine menstruo, effoeto & corrupto, Lucretium Carum, maritum, Lucila, amorem impensioem in eodem erga se excitatura, uti RHODIGINVS (f) refert, interfecit.

LIII. Restat adhuc tertia uenenorum occultorum classis, quae delibutoria dicuntur, & sub se quascunque res externas ueneno imbutas complectuntur, de Turcis CARDANVS (g) SCALIGERVS (h) & BARCLAIVS (i) referunt, quod non modo unguentis sua uolentibus uirulentam admisceant massam, sed ephippia quoque & strophiola ueneno imbuant pernicioso. Solo fori & odore mortem induci, memorat PORTA (k), si humani cruoris substantiam terream & crassam, quam fecum nomine allegatus autor comprehendit, detracta aqua, excicemus, siccata cum styrace commisceamus, mixtam carbonibus uiuis iniiciamus & suffumigemus. Pannis & linteaminibus diro bufonum ueneno conspurcatis, genitalia uirorum organa ab infami meretricum genere tangi, idemque patrari scelus, commemoratus modo Neapolitanus perhibet. Aconito & rebus huius succo imbutis si tangantur foeminarum pudenda, eadem emori, Calphurnii experimenta docent, qui, ut direxerit, hoc stratagemate usus, dormientes sustulit uxores, in quem merito exinde & iuste apud Plinium (l) M. Coelius inuehit. Cum uero tam dira tam atrox ueneni aconito inhaerentis uis sit, nescio, quo temerario ausu incitatus ciuis ille Kesmarkinus Hungarus, cuius *Ephemerid. Nar. Cur. Dec. 1. Ao. 3.* fit mentio, radicem aconiti in Carpathiis montibus prognatam tertiana laborantibus febris ad drachmae pondus exhibere potuerit. Multi flores, linteamina, chirothecas, literas, faces & similes res cum ueneno ita praeparant, uti sciant,

(f) Antiqu. lect. lib. 14. cap. 14. (g) de Venenis libr. 1. cap. 15. (h) Libr. de Subril. ad Cardanum exercit. 154. (i) Icone Animosum cap. 9. (k) libr. & loc. cit. (l) H. N. lib. 27. cap. 26.

sciunt, ut usurpata mortem, quemadmodum ex HELMONTIO (m) discimus, inducant. Hoc modo Otto Tertius ob mutilarum & misera ratione occisum Crescentium, ab illius coniuge, chirrothecis miro ingenio affabre factis & miasmate uirulento perfusus, quas muneris loco Caesari dedit, uita priuatus fuit; paulatim enim, uti annales loquuntur, intoxicatus & consumtus, dum reditum meditatur in Italiam, decimo imperii anno periit. Nummo argenteo ueneno imbuto siliolum, quem propria & bestia crudelior mater, Antonii, Boscoli coniux, illi stre-nae loco dedit, interemtum fuisse, ex SCHENCKIO (n) cognoscimus.

LIV. Discrepantes uenenorum species hic enumeratas habemus, diuersa eorum principia & operatio explicata, uaria subministrata antidota, multiplicis generis indicia adiuncta, at enim uero pathognomonica eorum signa, certaue criteria adhuc desunt, nec eadem ullus suppeditabit; adeoque Medicus in iudicando minus praeceptis sit, & antequam certi quid de huiusmodi uenenorum propinatione pronunciet, fidam fundatamque de facti specie & corpore delicti notitiam habeat, necesse est; nam ea omnia, quae enumerauimus, symptomata, ab aliis & penitus diuersis causis excitari possunt, ira, ut saepius falsa sit, quam foemus, suspicio, omnes enim diuersorum semina uenenorum in nostris corporibus gerimus, quae causis occasionalibus aucta atque in actum deducta uehementissimas turbas excitant. Quot fortiore mentis perturbatione & commotione, ira, tristitia, inuidia, sibi maxima corporis mala ipsamque mortem accersuerunt? Quot ex nimio ueneris usu in febrim lentam, uariis iisque miris symptomatibus stipatam, incidunt? Quot ex naturali & haereditario solidorum & fluidorum uitio, uitam continuo morbis misere afflictam ducunt? Quot peruersa uictus uiuendique ratione maxime iniurii sunt in proprium corpus, destruen-

(m) Tumulo Pestis. (n) obseruat. Medic. de Venen. lib. 7.

destruendoque vim solidorum & corrumpendo succos uarii morbis genii ipsius praematurae morti fores aperiant. Aliter se res habet, & culpa probabiliter temporaneis imputanda uenenis, quando homo bene constitutus, sanis satus Parentibus, & paulo ante uegeto robustoque praeditus corpore, temperantiam in omnibus sedulo obseruans, nec excessum in uictu, nec in animi pathematibus, aut aliis huiusmodi rebus, committens, nec externis laesus atque affectus iniuriis, iis, quae supra commemorari afficitur, incommodis.

L.V. Nec tum putes, rem satis cuietam atque ad liquidum penitus deductam esse; generantur & latent quandoque in eorum corporibus, quae exactam uictus uiuendique rationem obseruarunt, & dehinc per longius temporis spatium optime se habuerunt, nec ulla afflictatae sanitatis incommoda senserunt, uenena, seu causae morborum grauiorum, quae deinceps, accedente causa leuiore occasionali, ad actum deducuntur, & uel derepente, uel pederentim & successiue, suam operationem perficiunt. Multi hac ratione, quibus, quid sit dyspnoea, quid tussis, quid haemoptysis, quid phthisis pulmonalis, penitus ignotum fuit, & qui ab omnibus, quae horum morborum generationi fauent, abstinerunt, diu iam in pectore abscessum illis plane ignotum occultarunt, qui deinceps derepente dictorum symptomatum syndrome & praesentia confestim se prodit. Idem in scirrhis lienis, pancreaticis, aliorumque uiscerum, mortis lentae & miserae causam constituentibus obseruare licet; ipsi enim aegroti in principio non credunt, se aegrotare, & infirmitatem praesentem pro leuioris rei momenti reputantes, opportunum medendi tempus negligunt, & partium superiorum tabe, inferiorum tumore hydro-pico affecti, miseram demum uitam derelinquunt.

L.VI. Cum igitur illi, qui duris diaetae regulis exactum praestant obsequium, tot & tam uaria incommodorum genera, tot calamitates, perferre teneantur, in quo statu illi, qui nulli adfecti ordini, liberam, eamque peruersam uiuendi rationem, sibi

sibi

feligunt, uersentur, hinc liquet. Operae itaque pretium erit, *πασιδία* per res nobis consuetas insituere, easque, quae inter alimenta, potulenta, & medicamenta usitatiora, saepius temporanea per abusum uenena euadunt, breuissime recensere atque explicare.

LVII. Ordinem hic ducit infusum herbae Iaponensium Thee, Thee Buy, quod frequentissimo apud quasuis gentes iam in usu est, atque a plurimis, scopo sanitatem conseruandi, & morbos praecauendi, adhibetur. Non iam litem denuncianto manibus BONTEKOE, qui dictum infusum pro panacea & medio, ad longam perueniendi uitam, habebat; nec cum iis disceptabo, qui allegatam herbam uenenis narcoticis annumerant, horum saltem hic iniiciam mentionem, quae experientia, ratione sana adiuta, docet & demonstrat. Larga, quae huic herbae siccatae aquae calidae quantitas affunditur, plurimum hic praestat, atque ab eadem praecipua huius herbae uirtus dependet, dehinc modicus illius usus iis ualde conducit, quibus tenues deficit serum, massa uiscida excedit, & solidarum partium rigiditas atque ariditas peccat. Verum enim uero continua atque immodica illius ordinarii loco potulenti ingurgitatio maxime obest, ac cumprimis iis, qui laxioribus fibris instructi sunt; & feri tenuis excessu ac flaccido & tumido totius corporis habitu laborant, plurima affert incommoda; magis enim magisque nimio huiusmodi calidae aquae potu uilli uentriculi iam debiles & flaccidi relaxantur, iidemque feri hinc ingurgitati copia nimis aggrauati & distenti, minus prompte se contrahere, & cibos assumptos atterere, diuidere, attenuare, & in fluidum, nutritioni conueniens, transmutare possunt; hinc uberius diuersi cruditarum genii, cumprimis massae uiscosae & pituitae inmeabilis pronentus, hinc plurimorum morborum fundamenta, hinc sanitatis uenena lenta, hinc cumprimis aepsia, bradypepsia, hydrops, leucophlegmatia, quibus praemature homines, dum longacuitati student, a uiuis surripiuntur. Accedit

H

& hoc

& hoc, quod ingurgitatione infusi Theae nimia, nimis aquosa euadat limpha gastrica, eaque, omni stimulo & ui soluendi destituta, uentriculi augeat inertiam, & tum appetitus prostratum tardioris, difficilioris & corruptae chylicationis causa simul euadat. Infuso Theae & Thee Boy, ut medicamento, diluendi gratia, non uero, ut potulento ordinario, uti debemus; quod probe quoque obseruandum de infuso ueronicae, betonicae, saluae & similibum herbarum, radicum lignorum, quibus sanitatis ergo plures quotidie, mane & uespera, utuntur, huius uero loco sibi omnis generis infirmitates & praematuram uitae destructionem per abusum accersunt.

LVIII. Ex his iam luculenter demonstrari potest, quam grauis, quam perniciosus sit error eorum medicorum, qui sic dictis hypochondriacis, & quibus aliud segnius suum officium facit, scopo largius humectandi, obstructions referandi, & perfectam sanitatem procurandi, uberiorem potulentorum usum promiscue commendant. Minime enim credendum, homines, qui sicciore apparent, tenuis defectu seri semper laborare, sufficiens saepe limphae quantitas adest, & sanguini & nutrimento & ipsi excremento uehiculum praebens, atque aridior externarum partium habitus a compactiore fibrarum, ex quibus componuntur, fabrica dependet. Praeterea praecipua sic dicti mali hypochondriaci causa atque origo a uiscerum, uiscera constituentium, laxitate, debilitate, inertia, & hinc proveniente tardiore succorum motu, uisciditate, atque in extremis uasorum apicibus haesitatione, dependet; haec autem longiore potus quantitate haud emendari, multo minus tolli, possunt, fibrae potius uentriculi & reliquorum uiscerum iam minore robore & ui oscillatoria praeditae, potus assatim, & in maiori, quam conducit, copia hausti, quantitate pressae, distentae & relaxatae, omnem penitus tonum, omnem uim, se prompte contrahendi, amittunt, sanguis nimis aquosus redditur, hinc de mala illius indole omnes liquores, cum primis succus nervosus, cuius bona dispositione maxi-

maxima sanitatis ratio innotuit, participant; exasperantur hoc modo non modo antiqua, quibus antea affligebatur, symptomata, sed noua quoque accedunt, & morbum longe deteriorem reddunt. Si modo ad ea, quae uentriculus apud SVALVIVM (o) ita loquens dat monita, attenderent: tolerantia mea cuius securissimum bibendi modum praescribit; verum, proh dolor! omne etiam circa potum in praecipiti uitium stat. Iugiter ille quidem plerisque continuatur, etiam ubi costionem inchoauit, eo interpellante fatigor, turbor, & ferius minusque exacte munus meum exsequor, hinc morborum seminaria. Quin primo mensae accubitu, ab ingurgitato auide potu, prolui latera mea, saepiuscule sentio, unde, postmodum fluctuare cibum, contingit. Noui typographum, qui haec, quae SVALVIVS nomine uentriculi prorulit, suo exemplo suoque damno probat & confirmat; ille enim uariis uentriculi & intestinorum morbis & cum primis frequenti alui constipatione affectus, Medicum consulens, consilium idem accepit, ut scilicet maiore, quam antea potus ordinarii mensura, nempe octo de die libris, uteretur. Exactam praeccepto Medici obedientiam praestat typographus, & de praescripta potus quantitate deglutienda maxime sollicitus est; ast tam infelici idem perficit successu, ut breui uomitus cum appetitus prostratione successerint, ita, ut & hodie, quasi temporaneo afflicto ueneno, ex hac medendi methodo incommoda sentiat. Machina enim humana ad eorum usum, quibus non eget, uix haud compellenda; adest ad sufficientem serui, corpori necessarii, usum sensus sitis, qua praesente, potulenta conuenientia in decenti quantitate usurpanda, illa uero absente, minime conuenit, cum nausea potulenta ingurgitare. Haec attentata secum mente examinasse uidetur CORNARVS (p), qui ad duodecim uncias cibi, uix unquam trientem supra libram hausit, eaque temperantia effecit, ut non modo integra & constanti frueretur sanitate,

H 2

tate,

(o) LIBR. qui inscribitur: querelae uentriculi p. 155. (p) libro de commodis uitae sobriae.

tate, sed eandem quoque ad centesimum usque annum tartam rectamque conseruaret.

LIX. Parili modo potus, qui ex tostis Coffeae fabis paratur, si frequenter, si in maiori quantitate, si promiscue a quibusuis, si praesertim pomeridiano tempore usurpetur, haud raro in uenenum temporaneum degenerat; auolant enim per tostionem particulae salino-volatiles, solo relicto oleo narcotico & terra obstruente & constipante. Hinc obserues, illos, qui angustioribus praedicti uasis, succisque tenacioribus & uiscidioribus instructi, post dicti usum potulenti, cum primis saturatoris, angustiam praecordiorum, cordis palpitationem, anxietatem, inquietudinem, tristitiam, peruigilium & plura alia incommoda sentire. Augetur quippe particularum terrestrium & oleosarum, in dicto potu excedentium, praesentia, praesens iam in huiusmodi subiectis lentor, & tardus iam sanguinis per angustiores tenuiorum uasorum conicorum apices progressus magis magisque retardatur, succique crassi, limosi & terrestres hinc & inde penitus haerent & subsistunt, ac facto semel cohaesionis principio, ob continuum similibus particularum successum & combinationem, obstructions & suffarctus in tomentosis ductuum capillarum extremitatibus, quae nouo sanguini, a tergo succedenti & continuo affluenti, remoras & obices ponendo, regurgitationis & hinc reliquorum succedentium symptomatum autores existant, generantur. Econtra comperies, modicum & rarum huius potus usum illis, qui succis feruidioribus & tenuioribus gaudent, nihil mali apportare, sed eundem potius acres temperando particulas, solidorumque illos corroborando, secretiones alui, sudoris & urinae promouere, ac prosperam & firmam ualitudinem conseruare. Quantopere hinc illi a uero aberrant, manifeste constat, qui tostis Coffeae fabis & parato hinc potui specificam sterilitatem inducendi uim attribuunt; in uegetis profecto subiectis, quibus bona partium genitalium adest constitutio, & qui sufficientem succorum gelatinosorum copiam possident,

dent, dictum iusufum, modice praefertim usurpatum, ueneris oestrum minime infringet, potius promouebit. Contrarium autem deprehendas in subiecto debiliore, pituitae & particularum terrestrium farragine oppleto, & minore ui oscillatoria organorum genitalium praedito. Ex hac classe fuisse regem Persiae Sulthan Mahmud Kasnin, qui ualdopere delectabatur potu Coffeae, minus strenue autem debitum coniugale persoluebat, nec poterat, unde Regina omnem culpam in Coffeae iusufum conuiciens, cum aliquando ex fenestra conspiceret equum educi, quaerens, quem in finem id fieret, hoc responsi tulit, equum, quo priuaretur animositate, aliis insultandi, castrandum esse; ad quod regressit Regina, hanc methodum castrandi minus necessariam esse, cum per nefarium Coffeae potum eneruari, ipsique Regi similis fieri queat.

LX. Haec paradoxa uidebuntur multis, multique, qui ditis potulentis delectantur, eadem dogmata tanquam absona respicient, aut in fine cum summo sanitatis detrimento eorum ueritatem & certitudinem nimis sero experientur. Experientur idem, & eandem, si non maiorem, adhuc calamitatem, qui ad aromatum frequentem usum confugiunt, iisque quaeuis alimenta & potulenta condiunt, firmiter persuasi, eadem optima esse medicamenta cardiaca, quibus non modo cordis, sed totius corporis robur quam diutissime conseruari queat. Multum autem a uero & recto illi aberrant, haud perpendentes, piper, zingiber, caryophylla aromatica, eardamomum, cubebas, cinnamomum, macem, & alia, quae ad aromatum classem referuntur, esse remedia maxime acria, caustica atque ignea, quae saltem in aegrotis, seri abundantia partiumque solidarum laxitate laborantibus, in modica dosi interdum usurpanda. minime uero quotidie cum alimentis & potulentis a quibusuis deglutienda. Acribus enim spiculis, quibus aromata abundant, partium solidarum uilli elastici nimis irritantur, inflammantur, serosae tenues sanguinis moleculae dissipantur, residuae in massam uiscidam atque imma-

bilem abeunt. Liqueat hoc ex sola aromatum maturatione, quae dolorem urentem, cum linguae, palati & faucium inflammatione, quandoque erosionem, salivae tenuis expressione, & reliquae coagulatione, excitat. Unde facile concludere licet, eadem incommoda atque iniurias in aliis partibus rigidioribus praesertim & sero uiscido minus obductis, per quas progrediuntur aromata, esse expectandas. Haec quippe omnium aromatum sale uolatili oleoso, eoque acriore, abundantium est natura, ea uis & potentia, ut cordis quidem omniumque fibrarum motricium contractionem augeant atque accelerent, sed idem non in machinae conseruationem, sed illius celerem corruptionem atque interitum, contingit; quo magis enim fibrae stimulantur atque exagitantur, eo citius exarescunt, exsiccantur, ac iuncea frigidaeque redditae, omnem uim & tonum amittunt, idemque huiusmodi hominum corporibus euenit, quod in arboribus, in praecoces artificio fructus sollicitatis, deprehendimus, quae, quo tempestiuus uigent, & fructuum copia superbiunt, eo citius languent & praemature pereunt. Medicinam ergo, quam aromata constituunt & praebent, modicum praesertim & conuenientem illius usum relinquamus curae morborum, qui a serosae & uiscidaee excessu massae & nimia fibrarum motricium laxitate & flacciditate proueniunt, alias eadem nobis, febres continuas, cum uehementi inflammatione aut chronicos morbos, atrophiam, hecticam afferendo, pessima temporanea hominis sanitati uitaeque maxime inimica uenena euadent.

LXI. Ac quis, perperis iis, quae supra explicauimus, de detrimento, quod multi uini, spiritus uini, aquarum uitae, essentiarum amararum bezoardicarum & aliorum potentiorum & medicamentorum spirituosorum, quibus, uentriculorum reliquaue uiscera depurandi & confortandi scopo, multi quotidie utuntur, abusu sibi accersunt, dubitabit? Minus necessarium, ne dicam frustraneum, noxiam harum rerum in nostro corpore operationem pluribus demonstrare, demonstra-

monstrationes antecedentes idem satis superque euincunt, docent idem dictorum remediorum principia, & funestis quotidianis observationibus huius asserti certitudo confirmatur. Nec saltem in eo ab iis, qui Medicinæ expertes sunt, peccatur, sed ipsi etiam Medici, qui Doctoris nomen gerunt, haud raro maxime in aegrotos iniurii sunt, multosque adductorum remediorum abusu praemature Charontis cimbæ tradunt. Quot febribus continuis, petechiali, miliari & uariolacea laborantes, qui nitratis, serosis, subacidis & terreis acido saturatis conseruari potuissent, hac methodo, hoc est, peruersa uolatilium spirituorum, cardiacorum & bezoardicorum praescriptione interimuntur? Quot aegroti ictero, uiscerum obstructione, aliisque morbis chronicis laborantes, iisdem, quae modo commemorauimus, remediis, ita extorrentur, ut, omni recuperandae perfectae & prosperae ualitudinis spe euanescente, citius, quam fieri debebat, e uita secedere teneantur.

LXII. In aromatum catalogo decantatum illud febrifugum, quod cortex Peruuianus seu Chinchina dicitur, a nonnullis allegatum reperio, sed, si illius principia & uirtutem perpendo, maximam inter commemoratum corticem atque aromata differentiam animaduerto. Nam cortex Peruuianus uolatili oleoso destitutus sale, paucis salino fixis praeditus, particulis praecipue terrestribus & narcoticis, proxime ad naturam opii accedentibus, abundat; unde idem systolen cordis temperando paroxysmum suspendit, minime uero ad materiae febrilis correctionem atque euacuationem sufficit. Et licet interdum usum Chinchinae frequentiores alui deiectiones sequantur, idem non, nisi per accidens, contingere, ac rigidioribus dicti corticis particulis tribuendum esse, autumo: Nam quo minus de opiati corticis Peruuiani uirtute incerti atque ancipites simus, suadet HOMBERGII experimentum, quo Chinchina, in aqua feruente diutius decocta, filtrata atque inspissata, massam non modo opium odore & colore referentem, sed eundem quoque effectum

effectum exerentem produxit. Ex iis autem, quae dictus cortex obtinet, principiis ad liquidum perducitur, eundem non esse specificum atque uniuersale quarumuis febrium intermittentium remedium, sed in iis saltem morbis usurpandum, quorum origo a fibrarum laxitate & succorum acrimonia dependet, in illis e contra ueneni instar, angue peioris, fugiendum, quorum ratio formalis in fibrarum rigiditate ac succorum tenacitate consistit.

LXIII. Nullum ita inuenias medicamentum, nullum alimentum & potulentum, nullam inter sic dictas res non naturales, cuius abusus non sit perniciosus, & pededentim destruendo uim & robur solidorum, ac peruertendo integritatem bonamque mixtionem fluidorum, successiue sanitatem auferat, & diuersos inducendo morbos, uitae terminum acceleret. Sic motus conueniens, conuenienti susceptus tempore, optima est corporis medicina, & plurimum ad procurandam longaeuitatem praestat; idem tamen, si nimis uehemens, si illico post partum suscipiatur, in iis praecipue, qui illi minus assueti, qui partes solidas aridiores & rigidiores succosque tenuiores & acriores possident, primarum uiarum cruditates, succorum uitalium, in specie limphae gelatinosae, quae corporis impendenda nutritioni, colliquationem, successiuam totius machinae extensionem, ac praematuram, licet lentam, mortem affert.

LXIV. Nihil igitur in tanta rerum machinae humanae integritatem tam uario modo peruertentium farragine determinatu difficilius, quam iudicium de morte ex ueneni proprie ita dicti propinatione, & hoc eo magis, si idem fuerit temporaneum & terminatum; idem enim, ut loquitur CARDANVS (q), ob paucitatem, aut ob admixta dulcia & bene olentia, aut propter conuiuii hilaritatem, quandoque imo per saepe latet. Hic alia, alia ille allegat signa, & omnia, quae apud

(q) Contr. Med. lib. 2. Tr. 5. Contract. 10.

apud autores Medicinæ Forensis adducuntur, minus sufficiunt, cum, uti iam supra monui, eadem symptomata ab aliis, iisque in corpore iam haerentibus, causis possint produci. Ad indicia ergo, quæ capitibus antecedentibus, occasione cuiusvis ueneni adduxi, non respiciendum modo, sed etiam, si moriatur, qui uenenum accepisse dicitur, medico-legalis cadaueris inspectio necessaria, quo constet corpus delicti; hoc præsentem, Facultatis Medicæ iudicium de ueneni propinati qualitate, quantitate & illius in corpore defuncti operatione subiungendum, ut certo appareat, an ex solo ueneno, uel alia in corpore occulta causa simul perierit, atque, an exhibitum ueneni dosis ad mortem inducendam sufficiens fuerit, his iam demonstratis atque in apicem deductis, poenæ determinatio Iuris Consultis relinquenda. Uti uero hæc facilius in sic dicti ueneni præsentiam, quod cito perimit, propinatione expediri possunt, ita difficillimum, ne dicam impossibile, negotium est, exhibitum ueneni, lenti & terminati præsentiam detegere, & de morte hinc secuta sententiam ferre, eadem quippe insensibili modo corpus afficiunt, & non, nisi tarde sub specie febris lentæ, quæcidunt. Nullam aliam uiam hanc difficultatem remouendi uideo, quam apparentibus huiusmodi ueneni signis, quæ iam suppeditati, insidiis callidæque persuasione, aut, si circumstantiæ id permittant, instituta rigorosa in personam suspectam inquisitione notitiam ueneni propinati acquirere, eaque impetrata expendere, an a ueneno, uel morbo corporis ueteri perierit potioratus. His uero detectis atque euictis, eadem, imo grauiore adhuc poena, afficiendus erit, qui tale uenenum chronicum propinauit:

τὴν δ' αὐτὴν ὑπομένεωσαν τιμωρίαν, inquit PHILO IVDAEVS (r) κἀν, ἐί τις θανάσιμα μὴ συντιθέυτες, τὰ δι' ἄν μακρὰ κατασκευάζονται νόσοι, προσφέρωσι. Θάνατοι γὰρ πολλὰκις αἰρετώτεροι νόσων εἰσὶ, καὶ μάλιστα τοιούτων, αἱ μήκεσι χρόνων ἀποτέίνονται, καὶ τέλῃ ἔχουσιν ἢν αἰσίων, hoc est, eadem poena,

I

(nempe

(r) libr. de special-legibus. p. m. 79a.

(nempe capitis,) manet eos, qui non lethifera uenena, (praesentanea scilicet, sed lenta,) conficiunt, longos morbos ac tabem inferentia; nam saepe fatius est, emori, quam aegrotare, praesertim diuturno morbo, non habituro felicem exitum.

LXV. Poena uero uenena tam conficientium, quam propinantium, uaria apud diuersas gentes erat; in eo tamen omnes conueniunt, quod capitis poena sint puniendi, qui tale patrant scelus. Israelitis tanto cum rigore interdictus erat uenenorum usus, ut ne quidem, eadem in domibus habere, licitum esset, sed, qui uenena possidens deprehendebatur, interficeretur, ut ex JOSEPHO (s) perspicimus, qui ita de hac re scribit: Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων Ἰσραηλιτῶν ἔχοντα μηδὲ εἰς εἰάν δὲ κεντημένῳ Φαρμακῶν, τεθνήσκει, ὅσα πάσχων ὁ διέθηκεν ἂν ἐκείνους, καὶ ὅς τὸ Φάρμακον ἦν παρεσκευασμένον, hoc est: uenenum neque lethale, neque alias noxium, quisquam Israelitarum penes se habeat, quod si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id, quod facturus erat illis, aduersus quos uenenum parauerat. Eadem & seuerior adhuc est sententia PHILO-NIS IVD AEI, (t) qui illico nulla data mora, nullaque concessa defensione, ad supplicium ueneficos trahere iubet: ὅθεν κελύει νόμος, sunt illius uerba, Φαρμακευτὰς καὶ Φαρμακίδας μηδεμίαν ἡμέραν βίβειν, ἀλλ' ἅμα τῶ ἀλάνται τεθνήσκει, μηδεμίᾳς ἐγγυμομένης προφάσις, εἰς ἀναβολὴν καὶ ὑπέρορθον τιμωρίας, id est, ideo lex uult, ueneficos & ueneficas ne unum quidem diem uiuere, sed mori, quam primum deprehensi fuerint, nec ullo pacto differri supplicium. Persae antiquis temporibus, PLVTARCHO (u) & RHODIGINO (x) idem docentibus, illorum, qui uenena elaborabant & propinabant, capita lato imponebant saxo, alioque similis magnitudinis & figurae lapide percutiebant, contundebant, atque in minima frustula

con-

(s) Antiquit. Iudaic. lib. 4. cap. 8. p. m. 128. (t) libr. alleg. p. 791.
(u) ibz. Artaxerxem (x) Antiqu. Lect. lib. 3. cap. 5.

confringebant, quod supplicii genus experta, secundum PLV-TARCHI (y) testimonium, Gigin, cuius adiumento Parisatis, Artaxerxis mater, statiram, eius uxorem, aemulatione mota, sustulerat. Apud Romanos, ut idem elegantibus metris describit IUVENALIS, (z) facinorosorum ueneficorum genus Culleo, h. e. sacco coriario cum cane, gallo, serpente ac simia infutum, in flumen praecipitabatur ac suffocabatur.

LXVI. Lex Cornelia non solum illis, qui uenenis, sed & qui fufuris & characteribus magicis usi sunt, & mala medicamenta publice uendunt, capitis adiudicat poenam; cum qua conuenit lex a CALLISTRATO (a) lata, sequentis tenoris: uenenarii capite plectendi sunt, aut si dignitatis respectu agi oportuerit, deportandi. Specialem capitis poenam, eamque grauiorem, illis nebulonibus, de quibus hic sermo, Constitutio Criminalis Caroli V. dicitur, articulo centesimo trigesimo ita se habente: ueneno hominem dolo malo e medio tollens, pro sexus diuersitate, si mas, rota contundi, si foemina, in aqua suffocari debet. Quo uero magis absterreantur homines ab hoc delicto, aliquando poena iam dicta accedente, uel trahae impositione, aut forcipum ustulatione, augeri potest. Ab hac Constitutione paucis differt Ius Saxonicum, (b) quod praecipit, ut hominem ueneno occidens ignis supplicio afficiatur, sed, uti docet usus, uix usquam haec poena in praesenti casu instituta, sed ordinario idem obseruatum, quod allegatus Constitutionis Criminalis articulus iniungit.

LXVII. Varianda a Medico, in uenenorum propinatorum correctione atque expurgatione, pro circumstantiarum diuersa ratione, methodus medendi, uarianda ita quoque, pro earum multitudine & pondere, a Iuris Consultis decisa & sententiae; nam si quaedam impensiore iuuenis cuiusdam amore capta, toraque occupata, eidem philtrum, mutuam erga se con-

I 2

cilian-

(y) lib. & loc. cit. (z) Satyra 13. (a) Digest, lib. 48. Tit. 19, leg. 28. (b) in Landrecht lib. 2. artic. 13.

ciliandi amorem sine, uti capite quinquagesimo secundo indicauimus, propinaret, atque idem de temporanei natura uenen participans tabem & mortem induceret, capitis poenam hic cum ratione dictari posse, haud credo; absuit enim animus occidendi, & impensus amor, amentiam inducens, talis flagitii fuit causa, adeoque arbitraria poena iudicis iudicio relinquenda, hic saltem locum habet. Longe aliter idem comparatum, si aliquis, scopo perimendi, uenenum conficit & propinat, ille utique eam, quae supra adducta, si non grauiorem, meretur poenam. Imo augenda & multiplicanda eadem, si filius uel filia matrem patremue, aut plures homines iam sustulerit, in quo casu non modo rotac poena, sed fortior uellicatio, candentibus insituta forcipibus, ordinanda.

LXVII. Idem poenae rigor obseruandus, si Medicus uel Pharmacopaeus, uenenum ea intentione, ut pereat, qui idem bibit, exhibeat; cum enim eorum officium sit, salutaria, in hominum prosperitatem, remedia conficere & praescribere, ac quiuis talia ab illis desideret atque expectet, dehinc nihil mali ab illis timeant homines, eaque, quae a Medicis ordinantur, omnis metus expertes, spe conseruandae uel recuperandae sanitatis, asfumant, tanto grauiora euadunt scelera, quanto difficilius caueri possunt. Haec animaduertens PLATO (c) leuiorem poenam iis, qui Medicinae ignari, uenena exhibent, duriorem Medicis ordinat, his usus: *Ὅς ἂν Φαρμακῆν τινα ἐπὶ βλάβῃ, μὴ θανάσιμῳ, μήτε αὐτῷ, μήτε ἀνθρώπων τῶν ἐκείνης, βοσκημάτων δὲ ἢ σμηνῶν, εἴτ' ἄλλη βλάβῃ, εἴτ' ἐν θανάσιμῳ, εἰάν μὲν ἰατρός ἂν τυγχάνῃ, ἢ ὄφλη δίκην Φαρμάκων, θανάτῳ ἡμιέσθω· εἰάν δὲ ἰδιώτης, ὅτι χεῖρ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, τιμῶν περὶ αὐτῷ τὸ δικαστήριον*, id est: Qui non ad mortem hominis, sed pecorum aut examinum, ueneno utitur, siue etiam, ut aliter, quam morte bestiarum noceat, si Medicus sit, & ueneficii reus fuerit iudicatus.

(c) Libr. II. de Legibus. p. m. 976.

catus, morte supplicium luar, sin uero Medicinæ ignarus, iudicium, quid pati dare eum oportet, constituat. Si igitur Medicus, pecora uenenis occidens, capitis, secundum Platonis effatum, poena plectendus, qualis sententia, si homines perimit, ferenda?

LXIIIX. Quo æquior uero hæc Platonis lex, eo iniquius mihi uidetur eorum Iurisperitorum placitum, qui affirmant, quod uenenum exhibens, si non moriatur exinde infectus, haud poena capitis, sed fustigatione, aut alia leniore, sit afficiendus, uti NICOL. REVSNERVS (d) ANTONIVS GOMET (e) PETR. a PLACH (f) & CARPZOVIVS (g) statuunt. Nam sæpius a præsentanei usu ueneni reconualescent aegroti, sed eorum sanitas minus constans est, & hoc modo in lentum & temporaneum uenenum degenerat uirus remediis alteratum, non autem penitus subactum. Quis uero, his ita constitutis, cum propinans non modo habeat animum occidendi, sed etiam ueneno imbutus, qui iam sanus uidetur, & pristinae restitutus sanitati, præterlapso anni uel duorum annorum spatio, in miserum, eumque incurabilem, corporis statum incidit, talem nebulonem, aura penitus indignum, a capitis poena absoluet. Hæc certe ratione illi, qui temporanea uenena exhibent, cum per plures annos uiuant infecti, nunquam capite plectendi essent; nullus hic lenitati relinquendus locus, seueritatem summam, summumque iustitiæ rigorem res ipsa flagitat. Perpendamus & imitemur laudabilem Iudæorum & aliarum gentium morem, qui illico eos, qui uenena parabant & possidebant, interficiebant, eo magis cum illis ita procedendum, qui eadem, scopo interficiendi, non conficiunt modo, sed hominibus quoque infontibus, quanquam irritò successu, propinant.

T A N T V M.

(d) lib. 2. decis. 21. no. 24. (e) Tom. 3. uariar. resolut. cap. 3. no. 7.
 (f) In Ep. delict. lib. 1. cap. 20. no. 3. (g) Iurisprud. For. Rom. Sax. Part. 4. Constit. 18. defin. 7.

ΔΟΞΑ ΜΟΝΩ ΤΩ ΘΕΩ.

Omnia uenena sunt respectiua.

2. *Varia uis solidorum, uariaque indoles fluidorum mutat uenendorum in corpore humano operationem.*
3. *A robore cordis deriuanda actio uenendorum.*
4. *Distinctio itaque in uenena praesentanea & temporanea minus certa, dependens a uario machinae humanae statu.*
5. *Adeoque quod huic praesentaneum, illi temporaneum est uenenum, & uice uersa.*
6. *Multo minus uera uenena terminata reperiuntur.*
7. *Imo, quod huic uenenum, alteri medicamentum.*
8. *Nulla datur uniuersalis uenendorum antidotus, quocumque ueniat nomine.*
9. *Sed optima antidotus in rationali examine tum ueneni, tum subiecti ueneno imbuti, & facta, secundum indicationem, remedii appropriari applicatione consistit.*

ERRATA.

p. 50. lin. 12. pro praescripta, leg. praescripto, pag. 51. lin. 18. & 19. pro aeres leg. acres, p. 52. lin. 6. pro duodecimo leg. uigesimo. p. 52. lin. 7. post uocabulum, adduximus, ponendum, differt, addito puncto. p. 52. lin. 13. post uerbum, chymica, ponendum comma. pag. 52. lin. 16. loco cyothus leg. cyathus. pag. 52. lin. 19. pro Lithargyrium leg. lithargyrium. pag. 59. lin. 7. uocabulo, hefticas, addendum comma. pag. 55. lin. 7. uerbo meditatür, addendum comma. pag. 55. lin. 7. loco Italiam, leg. Italia. p. 56. lin. 2. loco ipsius leg. ipique

WITTENBERG, Diss, 1730

47

ULB Halle 3
002 403 986

sb.

V018

1227
1730 20

DISSEI RTATIO MEDICO - IVRIDICA

DE

VENENIS

TERMINATIS ET TEMPORANEIS
QVAE GALLI

Les Poudres de Succession
(Successions = Pulverchen.)

VOCANT

QVAM

PRAESIDE

CHRISTIANO GODOFREDO
STENTZELIO

TORGAVIENSI

ARTIS SALVTARIS ET PHILOSOPHIAE DOCTORE
FACVLTATIS MEDICAE ASSESSORE ET CHIR-
VRGIAE PROFESSORE PVBLICO

DIE XXIV. MAII MDCCCXXX.

IN AVDITORIO MEDICORVM

P. P.

IOANNES GOTTHELF ARNOLD
LOSVICENSIS MISNICVS.

VITEBERGAE

LITTERIS EPHRAIMI GOTTLIB EICHSFELDII.